Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 47 (1593) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 23 ЛІСТАПАДА 1986 г. ЦАНА 10 зл.

ЗЯЛЁНЫ ПАРОМ

Вяртаюся зноў і зноў,
Стрывожана
цягне
патрэба
Да кроўных жыццёвых асноў,
Крыніцы,
рабіны
і неба.
Пакуль яны ёсць —
жыву
І я разам шчаслівы,
У лузе кашу траву,
Адпачываю маўкліва.

Мне сёння бліжэй, мілей
У свеце не лёгкім, не простым
Сцяжынка,
лісток,
салавей
І хмарка над коласам росным
Вяртаюся зноў і зноў
Да лоз над ракой у тумане,
Да чулых бяроз і кляноў,
Да роднага ў полі кургання.
Хай гром на дасвецці,
гром,
Ды той, што зямлю адмыкае
І гоніць
зялёны паром
У светлы мой край
З жаўрукамі.

Уладзімір Карызна

У Дарожках. Фота Я. Целушэцкага.

АДГАЛОСКІ

ДЗЯЎЧАТЫ ЗАГУБЯЦЬ ГАСПАДАРКУ!

Аўрора ў сваім фельетоне „Сын", змешчаным у трыццаць пятым нумары „Нівы", піша пра хлопца Ваню, якому наплюваць на гаспадарку бацькі і які лічыць, што быць гаспадаром гэта няшчасце, ну проста жыццёвая катастрофа! Ён не глядзіць на тое, што гаспадарка бацькі вельмі добрая, дагледжаная, грашавітая і дае яна незалежнасць. Ён лепей палы майстра будзе трымацца на фабрыцы якой гайнаўскай, каб толькі не на гаспадарцы застацца, каб толькі не ў поле ісці араць ды сеяць, хлеб рабіць. Бацькі Вані маюць усё, што трэба: і будынкі акуратныя, і машыны, — але Ваня да іх не вернецца. Сын іх вырас на пустадомка, яму тантульскі ды дзеўкі ў галаве-булаве. Ён, можа, калі і зразумее, што зрабіў, але не цяпер. Ён, на жаль, прыклад цэлага нашага маладога пакалення, якому здаецца дурнотаю рабіць зямлю, фраерствам!

Трэба падумаць трохі і рацыямі таго Вані, як ні наіўнымі яны нам бачацца, як ні лёгкадумныя яны. Гаспадар наш, вядома, цяжка працуе, усё-такі, хоць не так па-конску, як даўней. Справа ў тым, што такія Вані сядзяць у нас і па гмінах, і яны не шануюць гаспадара, ён у тых гмінах таўчэцца з дзвярэй у дзверы, ад сакратаркі да бухгалтаркі, і назад. У гмінах нашых няма Еўропы, ніхто не скажа гаспадару добрага слова, не прывітае яго. Адносяцца да яго, усё роўна бы да валацугі якога, што аббівае парогі спакойныя.

Але нават і не ў гэтым справа. Прычына ўцёкаў Вані ў горад перш за ўсё такая, што на гаспадарцы ён застаўся б адзінадзіноткі: знайдзіце мне сёння такую дзяўчыну, якая хоча пайсці замуж за земляроба, за хлебароба, за гаспадара!!! У Беластоку тым хутка па дзве дзеўкі будзе на аднаго кавалера, столькі іх назбягалася з вёсак і хутароў на гарадскія асфальты і тратуары. А ў вёсцы, калі дзе і ёсць яшчэ якая дзяўчына, дык адна на дзесяцёх кандыдатаўжаніхоў. А гэта найважнейшая справа, асабліва, калі чалавек яшчэ малады. Якое выйсце? Прызнацца, сам я не ведаю. Прымусу ж тут не зробіш.

Гаворым: п'янства, распуста. Так, усё гэта так. Але трэба задумацца, чаму тое п'янства і распуста? Якія прычыны таго, што спакойны чалавек і недурны пачынае запіваць? І сярод

(Працяг на стар. 3)

ГАРАДОЦКІЯ СПРАВЫ

21 кастрычніка г.г. у Гарадоцкім доме культуры імя Кастуся Каліноўскага адбывалася гмінная справаздачна-выбарная канферэнцыя ПАРП. У гэты дзень у Гарадку панаваў урачысты настрой. Удзельнікаў канферэнцыі сардэчна вітала школьная моладзь, гарцэры. Усім прыбыўшым дзяўчаткі прышпілялі чырвоныя банцікі. Школьнікі ўручылі кветкі прэзідыуму канферэнцыі, а ў час перапынку выступілі з мастацкай праграмай.

У пачатку канферэнцыі старшыня кантрольна-рэвізійнай камісіі Ваяводскага камітэта ПАРП Ян Кузьма ўручыў 16-ці асобам кандыдацкія партбілеты. Трэба адзначыць, што сёлета ў рады кандыдатаў партыі прынята ўжо 53 чалавек, сярод якіх пераважае маладое пакаленне. Ад імя новых кандыдатаў у члены ПАРП выступіла Ніна Маркевіч, якая ўрачыста прысягала верна служыць партыі.

У справаздачна-праграмным дакладзе і выступленнях дэлегатаў канферэнцыі было закранута многа спраў Гарадоцкай гміны.

Адной з вельмі важных нявырашаных праблем з'яўляецца дзяржаўны фонд зямлі, раскінуты па шматлікіх вёсках. На 30 верасня г.г. было яго 2494 гектары, а пад канец года будзе 2700 га. У гэтай гміне неабходна ПГР, але стварэнне яго патрабавала б вялікіх грашовых сродкаў.

Другая праблема — гэта нізкія ўраджаі. Сярэдні ўраджай чатырох асноўных збожжавых культур неяк не можа перазысці 20 цэнтнераў з гектара. Замала выкарыстоўваецца мінеральных угнаенняў (107 кг на 1 га), недастаткова тут агратэхнічных паслуг, хімізацыі, мала ўводзяцца лепшыя сарты. Такім чынам, неабходна тут павышаць сельскагаспадарчую культуру.

Наступнае істотнае пытанне звязана з меліярацыяй. Сёлета пашыраецца і паглыбляецца рэчка Дзернякоўка. Меліярацыяй ахоплены таксама зялёныя ўгоддзі над рэчкай Супраслю ў верхняй яе частцы. Гэтыя работы будуць закончаны ў 1988 годзе. Меліярацыя значна дапаможа ў павелічэнні збору сена, а ад яго ж залежыць развіццё жывёлагадоўлі.

Але каб можна было без клопатаў даязджаць да сенажацяў і палёў, трэба рамантаваць дарогі. У гміне ёсць 5 км асфальтаванай дарогі, 45 км — брукаванай і 40 км — жвіраванай. Астатнія — гэта палявыя і лясныя дарогі даўжынёю 220 кіламетраў. Сёлета закончылі пракладку асфальту на дарозе Міхалова-Гарадок і часткова на вуліцы Свярчэўскага ў Гарадку. Закончаны работы пры жвіраванні дарогі праз Зялёную ў напрамку Ялоўкі і заканчваецца выкананне прац на дарозе, спалучаючай Скрабляк з Вераб'ямі.

Шмат патрэбных работ у гміне выконваецца пры дапамозе грамадскіх пачынаў. Вось у Вейках цяпер будуецца, а ў Скрабляках рамантуецца святліца. Грамадскай працай рамантуецца таксама школа ў Залуках.

(Працяг на стар. 3)

АБ НАЙПРЫГАЖЭЙШЫХ, НАЙРАЗУМНЕЙШЫХ І НАЙЛЕПШЫХ. (1)

Сёння хачу закрануць справу, якая датычыцца калі не большасці, дык вельмі вялікай колькасці бацькоў. Хачу гаварыць аб памылковай сістэме таго выхавання, якое яны прымяняюць у адносінах да сваіх дзяцей. Вядома, што амаль усім бацькам і асабліва маці сваё дзіця здаецца найпрыгажэйшым, найразумнейшым і найлепшым. І вось такое глыбока суб'ектыўнае і вельмі часта надта адлеглае ад праўды перакананне многія бацькі стараюцца на кожным кроку зашчапіць дзіцяці, пачынаючы ад таго моманту, у якім дзіця пачынае што-колечы разумець. А трэба сказаць, што паняцце аб тым, што яно найпрыгажэйшае, найразумнейшае і найлепшае, амаль кожнае дзіця схватвае вельмі хутка і як штандар узнімае яго над сваёй галавою. Хто з нас не быў тыранізаваны шматлікімі мамамі, якія пры сваіх дзецях паўтаралі як нешта геніяльнае прымітыўныя іх выказванні, або захапляліся, як высакародныя тыя іх учынкі, якія ў ніякім выпадку высакароднымі не былі.

На жаль, вельмі многія дзеці выхоўваюцца ў атмасферы культу ўласнай фізічнай і духоўнай дасканаласці. Праўда, часам, хоць і даволі рэдка, паяўляецца і тэндэнцыя зусім адваротная. Праяўляецца яна ў тым, што бацькі не шкадуюць сваім дзецям пастаяннага асуджэння, прыпісваючы ім і брыдоту, і дурноту. Трэба сказаць, што і такая тэндэнцыя небяспечная. Справа ў тым, што можа яна спрыяць развіццю ў душы дзіцяці комплексу горшасці і непаўнацэннасці. Сёння, аднак, хачу гаварыць аб тэндэнцыі першай, якая вядзе да зараджэння ў дзіцяці комплексу звышпаўнацэннасці, надзвычайнасці, выключнасці, геніяльнасці. Вядома што так выхаванае дзіця становіцца ў жыцці страшэнным эгаістам. Пачынае яно насіць у сэрцы перакананне, што якраз яму ўсё можна тады, калі іншым нельга нічога. Пачуццё бязмежнай свабоды вядзе такое дзіця да пачуцця ахвоты панавання. Ахвярамі яго часта становяцца якраз бацькі. А вось вам пачэрпнуты з жыцця прыклад. Бацькі вядуць па лесвіцы на вуліцу з кватэры пяці-шасцігадовага „тэрарыста". Ён, найпрыгажэйшы і найразумнейшы, ідзе з мінай Напалеона. Затрымліваецца амаль на кожнай ступенцы, тупоча нагамі і крычыць бацькам: „Я вам пакажу! Я вам пакажу!" Збянтэжаныя бацькі, саромячыся галоўным чынам суседзяў, якім, мабыць, сотні разоў гаварылі аб геніяльнасці сваёй пацехі, не вельмі ведаюць, што зрабіць з разбэшчаным бамбізам. Затрымліваюцца, разглядаюцца бездапаможна і, каб залагодзіць справу, адказваюць ва ўгоду сыночку: „Пакажаш, сынок, пакажаш!" Ваўяніча настаўленаму „Напалеону" выразна не адпавядаюць такія міралюбівыя адносіны бацькоў і ён, каб разззлаваць іх, на гэты раз мяняе стратэгію і павісквае: „Ну, дык вам не пакажу! Ну, дык вам не пакажу"! Збітыя з панталыку бядныя-бацькі ўжо самі не ведаюць, што гаварыць любімцу, і той, пакуль выйдзе на вуліцу, давядзе бацькоў да белай гарачкі. „Тэрарыст" не многа яшчэ разумее з акружаючага яго свету, але разумее адно: яму, найпрыгажэйшаму, найразумнейшаму і найлепшаму, усё дазволена, а добра яму толькі тады, калі іншым дрэнна. А як жа гэтыя дзіцячыя „арыстакраты" павадзяць сябе сярод сваіх равеснікаў на панадворку або нават у чужой кватэры? Уводзяць яны драконскія законы ў гульнях і забавах, калі толькі прысут-

(Працяг на стар. 5)

МІНСК

Гібкі вытворчы модуль, прызначаны для аўтаматычнай апрацоўкі базавых і корпусных дэталей, распрацавалі спецыялісты Мінскага вытворчага станкабудаўнічага аб'яднання. Ад гэтага унікальнага базавага вырабу, што ўвабраў у сябе апошнія дасягненні навукова-тэхнічнай думкі, станкабудаўнікі павядуць лік серыйна выпускаемых шматаператыўных робатаў — элементаў будучых бязлюдных вытворчасцей. На прадпрыемстве ў супрацоўніцтве з вучонымі АН БССР, Белдзяржуніверсітэта і іншых навуковых цэнтраў рэспублікі шырока разгарнуліся даследаванні па павышэнню надзейнасці і даўгавечнасці прадукцыі з маркай аб'яднання.

ГОМЕЛЬ

У знак прызнання алгебраічнай школы, створанай трэць стагоддзя назад вядомым вучоным, акадэмікам АН БССР С. Чуніхіным, у Гомельскім дзяржаўным універсітэце прайшоў 10-ты ўсесаюзны сімпозіум па тэорыі груп. У яго рабоце прынялі ўдзел каля двухсот вучоных, амаль з 60-ці гарадоў краіны. Яны абмяняліся метадамі сучасных даследаванняў, абмеркавалі магчымасці прымянення матэматычнай навукі ў прыродазнаўстве, іншых тэарэтычных і прыкладных галінах.

ГРОДНА

Два новыя тралейбусныя маршруты звязалі буйнейшы мікрараён „Дзевятаўка" з цэнтрам і іншымі жылымі масівамі горада. Цяпер зручным электрычным транспартам карыстаюцца жыхары ўсіх мікрараёнаў. Агульная даўжыня адзінаццаці тралейбусных маршрутаў перавышае 180 кіламетраў. Палепшан і аўтобусны рух, што звязана са здачай у эксплуатацыю новага, трэцяга па ліку, аўтамабільнага моста цераз Нёман.

БАБРУЙСК

„Абутак" для мікралітражнага аўтамабіля „Ака" пачалі выпускаць бабруйскія шыннікі. Тут выраблена партыя бяскамерных пакрышак, дарамонтны прабег якіх складае 45 тысяч кіламетраў. Канструкцыю навінкі распрацавалі спецыялісты навукова-даследчага інстытута шыннай прамысловасці, а работнікі вытворчасці аб'яднання „Бабруйскшына" арганізавалі ўчастак, для якога самі ж вырабілі тэхналагічнае абсталяванне. Магутнасць участка — дзесяць тысяч пакрышак у год.

СЛАЎГАРАД

Буйны цэх па вытворчасці вадкіх кармавых дражджэй уведзен у строй на міжгаспадарчым кормапрадпрыемстве „Кастрычнік". Яго сучасная магутнасць — трыста тон каштоўных дабавак у рацыёне жывёл. Амаль поўнасцю будуць забяспечаны патрэбнасці ферм буйной рагатай жывёлы ўсіх калгасаў і саўгасаў раёна.

ВІЛЕЙКА

25 відаў лекавых траў вырашчана на доследных участках Вілейскай станцыі юных натуралістаў.

На акуратных градках нямала раслін, якім яшчэ нядаўна пагражала поўнае знікненне. Па заданню фенaлагічнага цэнтра Геаграфічнага таварыства СССР вучні праводзяць розныя доследы, выконваюць канкрэтныя даручэнні вучоных. Члены гуртка актыўна ўключыліся ў конкурс па ахове навакольнага асяроддзя. Вопыт беларускіх школьнікаў рэкамендаван ВДНГ СССР для шырокага распаўсюджання.

ДРАГІЧЫН

Тут уведзена ў эксплуатацыю першая на Палессі квазіэлектронная аўтаматычная тэлефонная станцыя „Выток" на 2.048 нумароў. Яна забяспечвае надзейную і ўстойлівую сувязь дзякуючы таму, што канструктыўныя элементы герметычна закрыты. „Выток" дае магчымасць наладзіць рад дадатковых паслуг — пераадрасоўку выкліку, скарочаны набор часта выклікаемых абанентаў, арганізацыю канферэнц-сувязі.

Квазіэлектронныя станцыі атрымаюць таксама раённыя цэнтры Пружаны і Жабінка.

СПОРТ

Тэніс. Чэмпіянат краіны адбыўся ў Ташкенце. Сярод яго пераможцаў — мінчане 15-гадовая школьніца Н. Зверава — у адзіночным разрадзе і С. Леанюк — у мужчынскім парным (разам з масквічом А. Зверавым). Н. Зверава разам з Л. Месхі з Тбілісі заняла другое месца ў жаночым парным, а С. Леанюк з А. Елісеенка з Данецка сталі сярэбранымі прызёрамі ў змешаным разрадзе.

„ДАХ" ДЛЯ АГЕНТАЎ

Справа Нікаласа Данілофа — карэспандэнта амерыканскага штотыднёвіка „Ю.С. ньюс энд уорлд рыпорт", выкрытага нядаўна ў Маскве ў шпіёнскай дзейнасці, паводле слоў іншага амерыканскага часопіса „Ньюсуік", зноў завастрыла ўвагу на далікатным пытанні — якія іменна адносіны існуюць паміж амерыканскімі журналістамі і Цэнтральным разведвальным упраўленнем ЗША? Паводле слоў былога карэспандэнта газеты „Чыкага дэйлі ньюс" Кейса Біча, любы амерыканскі журналіст, які працуе за мяжой, проста не выконвае сваіх функцый, калі ён не падтрымлівае кантактаў з ЦРУ.

Яшчэ ў 70-х гадах у сувязі з публічным выкрыццём многіх брудных махінацый ЦРУ сенат быў вымушаны правесці спецыяльныя слуханні па гэтаму пытанню. Бурнае абурэнне грамадскасці прывяло да таго, што ў кангрэс ЗША быў унесены законапраект, які забараняў ЦРУ выкарыстоўваць журналістаў для сваіх тайных аперацый. Аднак пад націскам уплывовых вашынгтонскіх колаў гэты законапраект быў пахаваны. Справа абмежавалася тым, што кіраўніцтва ЗША зацвердзіла „правілы", якія фармальна забаранялі вярбоўку прадстаўнікоў друку. Але і гэтыя „правілы", як паказала жыццё, засталіся на паперы.

„Псеўдаабмежаванні на вярбоўку карэспандэнтаў могуць быць зняты простым указаннем дырэктара ЦРУ", — адзначае газета „Бостан глоб". „Пытанне аб магчымасці ўдзелу амерыканскіх журналістаў у разведвальнай дзейнасці застаецца адкрытым. У нас на гэта няма забароны", — заявіў, выступаючы нядаўна па вашынгтонскім тэлебачанні, старшыня спецыяльнага сенацкага камітэта па разведцы Дэвід Дарэнбергер. „ЦРУ дазволена выкарыстоўваць журналістаў, якія працуюць на замежныя органы друку і радыётэлевяшчанне, у сваіх аперацыях па зборы разведвальнай інфармацыі за мяжой", — піша газета „Вашынгтон таймс".

Амерыканскі друк паведамляе, што ЦРУ трымае „ў сферы свайго ўплыву" больш як 800 газет і іншых перыядычных выданняў, прэс-службаў, інфармацыйных агенцтваў. І гэта лічба з году ў год пастаянна ўзрастае. Як адзначаў амерыканскі часопіс „Ролінг стоўн", на працягу апошніх гадоў сакрэтныя заданні ЦРУ выконвалі па меншай меры 400 амерыканскіх журналістаў з вядучых органаў масавай інфармацыі ЗША.

Навошта патрэбны журналісты ЦРУ? Паводле слоў часопіса, яны „выконваюць" увесь набор сакрэтных заданняў — ад збору інфармацыі да ажыццяўлення ролі сувязных са шпіёнамі ў камуністычных краінах". „Многія амерыканскія журналісты прызнаюць, што яны прадстаўлялі ЦРУ справаздачы аб сваіх камандзіроўках у сацыялістычныя краіны, — канстатуе каліфарнійская газета „Меркʼюры ньюс" — А такія органы масавай інфармацыі, як агенцтва ЮПІ і тэлекампанія Эй-бі-сі, часопісы „Тайм" і „Ньюсуік", газеты „Нью-Йорк таймс", „Маямі геральд" і рад іншых, служылі „дахам" для агентаў і тайных аперацый".

Э. Б.

ПЕЙЗАЖЫ ДРУЖБЫ У БЕЛЬСКАЙ „ЭЛЬВЕ"

Эдвард Грэля, вядомы польскі жывапісец, найбольш займаецца пейзажам. Вучыўся ён у Акадэміі мастацтваў у Варшаве. У апошнюю вялікую вайну разам з савецкімі салдатамі вызваляў Варшаву. Тады замацавалася ў ім пачуццё дружбы з людзьмі Краіны Саветаў. З таго часу мастак наведваўся да сваіх савецкіх сяброў. Стварыў карціны краявідаў розных куткоў Савецкага Саюза.

Іншы мастак, Эдуард Паноў стаў на работу ў Доме савецкай навукі і культуры ў Варшаве. Зацікавіўся ён пейзажамі Польшчы. Пазнаёміўся з Эдвардам Грэляй. Абодва яны, нягледзячы на розніцу ў сваіх гадах, а таксама вызнаваныя мастацкія плыні, знайшлі супольную мову творчасці і навязалі паміж сабою духоўны саюз. Ветэран вайны паразумеўся з хлопцам пасляваеннага пакалення. Пачалі супрацоўнічаць, абменьвацца вопытам. Дзякуючы дружбе гэтых двух майстроў жывапісу зрабілася магчымай супольная выстаўка іх работ.

Э. Грэля на бельскай выстаўцы.

Арганізавалі яе ў 1984 годзе намаганнямі ТПП-Р і Дома савецкай навукі і культуры. Выстаўка гэтая пабывала потым у шмат-якіх мясцінах Польшчы, а 25 кастрычніка г.г. апынулася ў вестыбюлі фабрыкі кандэнсатараў „Эльва" ў нашым Бельску. Заслуга ў гэтым старшыні гуртка ТППР на прадпрыемстве — Барбары Врублеўскай. Быў на адкрыцці выстаўкі і Эдвард Грэля, які расказаў пра сваю творчую работу і сяброўскія сувязі з Савецкім Саюзам. Грэля добра ведае і Беларускую ССР, дзе часта бывае. Яму вельмі да спадобы маляўнічая беларуская зямля, яе прырода і народ. Ён нават пахваліўся, што ў яго ёсць зяць-беларус, родам з нашых Кнаразоў, што на Бельшчыне. Яму прыемна пабыць на Беласточчыне.

Беларускія пейзажы Э. Грэлі.

На гэтай выстаўцы — трыццаць адна карціна Эдварда Грэлі, яго савецкія пейзажы, і дванаццаць сем карцін польскіх пейзажаў Эдуарда Панава. Сярод карцін Грэлі знаходзім і беларускія пейзажы: „Лясная дарога ў Беларусі", „Узлессе каля Мінска", „Рака Бярэзіна", „Палескія веліканы". Ён не мог абмінуць і пакутную зямлю Хатыні — на карціне „Хатынь. Памяць" бачым помнік-магільнік усім беларускім вёскам, спаленым у вайну, помнік на фоне вогненнага лесу, які балюча напамінае нам пра жахі апошняй вайны.

Эдвард Грэля, паляк, і Эдуард Паноў, рускі, ствараюць сабою, сваім жыццём і творчасцю жывы сімвал дружбы паміж братнімі народамі.

Ян Мордань

(Працяг са стар. 1)

моладзі вясковай п'юць, ой, як п'юць. Уявіце сабе маладога гаспадара, з якім не хоча гаварыць нават кульгавая дзеўка, а таму не хоча, што ён... гаспадар, гнойварочае, бачыце. Напрацаваўшыся за дзень на гаспадарцы, прыходзіць ён у свой дом, пусты дом — скажам: бацькі ўжо не жывуць — і што ён думае адзін у такім доме... Як яму жыць далей, бы пустэльніку якому? Што гэта вам: жарты?!

Гэта вельмі важная прычына заняпаду нашай сельскай гаспадаркі — знішчэнне пашаны да зямлі, да хлеба, да працы. Дапушчана вялізная памылка — усхвалена хітрасць, бяздзельніцтва, камбінатарства, здабыванне грошай фуксам. Хваліцца такі на вяселлі, як яму добра жывецца, нічога не робячы, не працуючы. І каб хто сказаў яму: пайшоў вон адсюль, гніда ты паршывая! Не, ніхто так не скажа, а ўсе адно разяўляюцца, слухаюць тую балбатню гультая з гладкай мордаю. Вядома, калі можна жыць без працы, дык на халеру працаваць!? Простае пытанне і просты адказ. Страшны!

М. Панфілюк

АД ЛАЦІНКІ БОЛЬШЫЯ ПЕРСПЕКТЫВЫ

Перачытваючы нашу „Ніву", я трапіў на артыкул, які мяне асабліва зацікавіў, а менавіта артыкул пра друкаванне нашага тыднёвіка лацінскімі літарамі. Гэтае пытанне застаецца нявырашаным, а рэдакцыя „Нівы" набрала тут вады ў рот, не выказвае яна свайго погляду на гэтае пытанне, па-мойму, важнае.

Часта бываючы ў людзях, я няраз чую ў гутарках, як людзі гавораць і пра „Ніву", а таксама і пра тое, чаму рэдакцыя не мае сваёй думкі ў закранутай справе. Я, асабіста, не лічу, што трэба па-цвёрдалобаму баяцца тае лацінкі, як чорт свянцонае вады. Не буду тут паўтараць, што ўжо сказаў Бутайла, але хачу падкрэсліць тое, што беларуская культура адраджалася ў дзевятнаццатым стагоддзі якраз на базе лацінскага шрыфту (вершы, лацінкай напісаны былі і некаторыя старажытныя беларускія летапісы). Справа, відаць, у тым, што Вялікае княства Літоўскае, усё больш падпадаючы пад уплывы не толькі Польскай Кароны, але і культуры Заходняй Еўропы, уводзіла лацінскі алфавіт у сваю беларускамоўную дакументацыю нароўні з кірыліцай, якая заставалася ў спадчыне яшчэ ад Кіеўскай Русі і Полацкай Зямлі.

Тое, ці лацінка не зашкодзіць патрыятычнаму выхаванню беларусаў, асабліва іх моладзі, не павінна быць увогуле пытаннем. Кастусь Каліноўскі пісаў свае беларускія тэксты толькі лацінкаю, і Багушэвіч, і Гурыновіч, і Цётка, і шмат-хто з плеяды „Нашай нівы", потым Тарашкевіч і іншыя таксама карысталіся

(Працяг на стар. 4)

ГАРАДОЦКІЯ СПРАВЫ

(Працяг са стар. 1)

Валілах і Гарадку, паляпшаюцца дарогі да сенажацяў у вёсцы Валілы. Партыйныя і маладзёжныя арганізацыі супольна з вясковымі самаўпраўленнямі будуць надалей мабілізаваць жыхароў гміны на грамадскую працу.

Шмат чаго зроблена за мінулыя два гады і ў самім Гарадку. Адрамантаваны асяродак здароўя і Дом культуры, заканчваецца будова двух жылых блокаў. Надлясніцтва ў Валілах распачало будову шасцісямейнага жылога будынка, падрыхтоўваецца дакументацыя на будову ў Гарадку будынка для аўтаматычнай тэлефоннай станцыі, пошты і спулдзельчага банку. Для індывідуальнага будаўніцтва падрыхтаваны 32 пляцы. Пабудавана новая гідрафорня, якая ліквідуе недахоп вады ў Гарадку і дасць яе навакольным вёскам.

Гарадок мае вялікія клопаты з медыцынскімі спецыялістамі. У гэтую малую, нічым асаблівым не заманьваючую мясцовасць не хочуць прыязджаць дактары на пастаяннае пражыванне.

Адным з большых прадпрыемстваў Гарадка з'яўляецца так званая трыкатажка — прадпрыемства „Каро". Рабочы калектыў яе працуе ў нялёгкіх умовах. Часта не хапае электрычнай энергіі і сыравіны (у жніўні, напрыклад, не хапіла 30 тон сыравіны).

На канферэнцыі былі закіды ў адрас некаторых установ у Беластоку, між іншым, Кураторыі асветы і выхавання, якая недастаткова цікавіцца гмінная асветай. Не хапае тут метадычнай дапамогі ў дыдактычнай працы і інструктажу ў адміністраванні асветай.

Адчуваецца затое дапамога школам з боку патранацкіх устаноў. Напрыклад, ГС у Гарадку на ўласны кошт адрамантавала школу ў Каралёвым Мосце.

Па ініцыятыве партыйных арганізацый зроблена многа. ПОП у Белявічах выступіла з прапановаю стварыць на базе пункта механічных паслуг сельскагаспадарчы кааператыў. Дзякуючы таму, што гмінныя ўлады падтрымалі гэтую прапанову, кааператыў пачне дзейнічаць ад пачатку 1987 года. Па ініцыятыве гарадоцкай ПОП № 1 пабудавалі краму.

Каб яшчэ больш адчувальны быў уплыў на ўсе справы гміны, неабходна ўмацоўваць партыйныя арганізацыі, узнімаць на вышэйшы ўзровень іх працу, ствараць ім магчымасці палітычнага кіраўніцтва на месцы іх дзейнасці. Гмінны камітэт, яго экзекутыва, і, самае важнае, штатныя працаўнікі камітэта — павінны ўтрымоўваць цяснейшую сувязь з партыйнымі арганізацыямі і іх сакратарамі, гаварыў шматгадовы прэзас ЗБоВіДу Юрка Налівайка. Аднаўленне стылю працы партыі, падкрэсліў ён, трэба пачынаць ад сябе.

Гмінная канферэнцыя ПАРП ізноў выбрала І сакратарам 28-гадовага Юрку Цыванюка, праверанага партыйнага дзеяча.

Міхась Хмялеўскі

(Працяг са стар. 3)

лацінкай, побач з „гражданкай“. Гэта нават вельмі добра, калі культура, пісьмо данай нацыі можа існаваць на розных алфавітах, ёй тады лягчэйшы доступ да свету і большая вядомасць у свеце. Між іншым, у міжваенны час выходзіла ў Вільні нават беларуская газета лацінскім шрыфтам.

Так што, шаноўныя апаненты, няма чаго вам тут горла драць, а трэба толькі добра разважыць гэтую справу, усе козыры „за“ і „супроць“. Трэба памятаць пры гэтым, што „Ніва“ — гэта таксама і „бізнес“ той, як гэта сёння модна гаворыцца, гэта значыць: „Ніве“ хацелася б і вялікай колькасці падпісчыкаў, каб больш людзей чытала яе. Бо якая ж можа быць сіла газеты, калі мала чытаюць яе? І, памойму, у польскіх нашых умовах лацінка можа спрыяць павелічэнню папулярнасці „Нівы“. Бо возьмем, для прыкладу, хаця б Японію або Кітай, у якіх свае алфавіты, і то ад тысячаў гадоў, але аднак усё часцей карыстаюцца яны, як бачым тое, і лацінскім, які дае большыя перспектывы. І ў Савецкім Саюзе лацінскі алфавіт вывучаюць у школах, бо неабходны ён у розных навуках, напрыклад, у медыцыне, не гаворачы ўжо пра камп'ютэрныя тэхнікі, у якіх абавязвае не толькі лацінка, але і англійская нават мова на цэлым свеце. Але не буду тут занадта паглыбляцца ў сусветныя аналогіі, даволі нам таго, што дзецям нашым лягчэй чытаць лацінскімі літарамі, яны прывыклі да іх, бо такія ўмовы тутэйшага жыцця.

Так я думаю.

Кастусь Сідаровіч, Беласток.

АКТУАЛЬНАЕ ПЫТАННЕ

„Газета Вспулчэсная“ ад 31.10.1986 г. надрукавала цікавы артыкул журналісткі Галены Ванэк „Нашы над Ользай“, прысвечаны жыццю 70-тысячнай групы палякаў на левым беразе ракі Ольза, гэта значыць, у Чэхаславакіі.

Там пануе двухмоўнасць, якая відаць у назвах вуліц, мясцовасцей, установаў, а таксама ў гарадскім савеце. Паводле артыкула 1/3 польскага насельніцтва з'яўляецца членамі польскай культурна-асветнай арганізацыі.

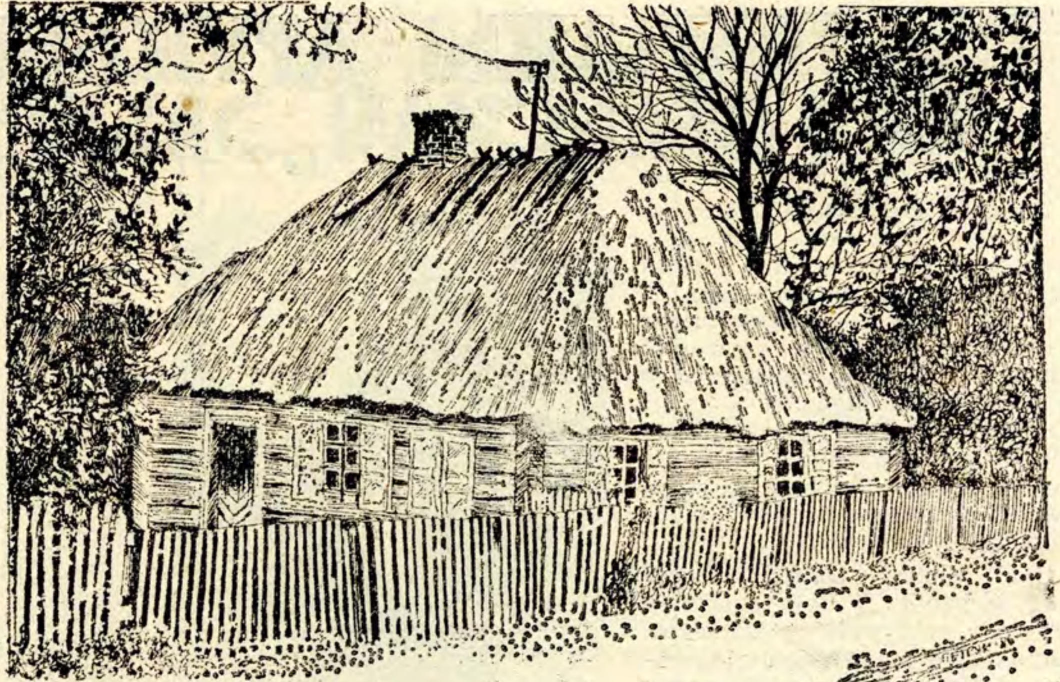
На Беласточчыне ў 4-5 разоў больш беларусаў, чым палякаў за Ользай, але двухмоўных шыльдаў мы не бачым. Двухмоўныя надпісы — вялікая псіхалагічная справа. Яны сведчаць аб талерантнасці большасці да меншасці, аб раўнапраўнасці моў.

Калі б у нас на Беласточчыне існавалі двухмоўныя надпісы, тады, пэўна, інакш выглядала б навучанне роднай мовы ў школах; тады і публічнае выступленне на роднай мове нікога не здзіўляла б.

Разумею, што стаўлю не новае, але надалей актуальнае пытанне для нас, беластоцкіх беларусаў, для БГКТ.

М. Варанецкі

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Старая хата ў Наройках Драгічынскай гміны. Мал. Уладзіслава Петрука.

НА ПАКРОВУ

На Пакрову заехаў я ў Ласінку. Прыход тут вялікі, з пятнаццаці вёсак. Царква была пабудаваная ў Ласінцы ў 1866 годзе. Святаром тут служыць Леўкій Ярацэвіч.

Васьмідзесяцітрохгадовы Іван Гацута расказаў мне, як была тут княгіня Альшанская, і як яна дазволіла, каб у панскім лесе рубаць дрэвы на збудаванне гэтае царквы. Каля царквы стаяць старадаўнія крыжы, а царква абгароджана двухметровым каменным мурам. Каля царквы ўпаткаў я дзяцей сястры Марысі, якая жыве замужам у Катлоўцы. Яны запрасілі мяне да сябе, у гасціну. І я ў іх пабыў там. Пасля абеду ў іх, я пайшоў па вёсцы, каб пабачыцца і пагаварыць з людзьмі, якія выпісваюць нашу „Ніву“. У Катлоўцы гэта: Марыя Кандрацюк, Марыя Іванюк, Уладзімір Назарук. Яны расказалі мне пра свае думкі аб „Ніве“, і пра беларускія радыёперадачы з Беластока пагаварылі мы таксама. Марыя Іванюк казала, што рэдактар Праховіч песні перадае не ўсе, абрывае іх, скарачае, і гэта кепска, бо ніяк не найграць ўсяго на магнітафонную стужку. Дзеці Марыі кажуць, каб у „Ніве“ больш было ўспамінаў, напрыклад, такіх, якія піша Рудчык („Буг у агні“). — *Мы так прывыклі да „Нівы“, што калі ўсю яе прачытаем і няма чаго больш чытаць у ёй, то робіцца чамусь смутна,* — гавораць яны.

Добра было б, каб у гэтыя бакі завітаў нейкі беларускі тэатр ці хор, людзі хочуць і любяць слухаць сваё роднае слова, сваю мову душэўную.

Андрэй Гаўрылюк

ПАРНАСІК

чытальніцкая літсуполка на негарантаваных паях

„МЫСЛІВЫ“

Ёсць у нас такі „мысліvы“,
Яго клічуць Нікапор.
На натуры ён хлуслівы,
А са слоў яго — узор.

Што за меткасць, што за вока,
На што ён не паляваў!
Ён страляў мядзведзя, воўка,
Рыся, тыгра ён страляў.

На адным вось паляванні
Ён такі выпадак меў:
Толькі выйшаў на загайнік,
Цецярук тут наляцеў.

Ўскінуў стрэльбу. Бах — і ў торбу.
Зайца — бах, і ў торбу зноў.
Ліс... казёл... Бах-бах, ды ў торбу.
Лось — бах ў торбу, шкада слоў.

Усе пытаюць: — Ты шалёны!
Як „ўсё ў торбу“? Лепш маўчы!
— Я ж у торбу па патроны...
А вы думалі, за чым?

Улас

ВЫЗВАЛЕННЕ

Зближэнне вялікага князя літоўскага Віценя з князем бжэска-куяўскім і прэтэндэнтам на пасад караля польскага Уладзіславам Лакеткам не магло падабацца ні крыжакам, якія кваліліся на польскія, літоўскія і беларускія землі, ні князям мазавецкім, што ўсялякім чынам намагаліся ўтрымаць сваю незалежнасць ад Польшчы, ні тым болей князям Галіцка-Валынскай Русі, якія ўсё яшчэ не трацілі надзеі ўтрымаць пад сваім панаваннем захопленыя іхнімі прашчурамі паўднёва-заходнія беларускія землі — княствы Дарагічынскае і Берасцейскае. Калі ж пасля смерці Віценя (1315 г.) на вялікакняскі пасад у Навагрудку ўступіў яго малодшы брат Гедымін, а Уладзіслаў Лакетак у выніку працяглага змагання ў 1320 г. каранаваўся ў Кракаве на караля польскага, сувязі паміж Навагрудкам і Кракавам яшчэ болей узмацняліся. Гэта папхнула ў крыжацкія абдымкі спачатку князя плоцкага Ваньку, а за ім пайшоў следам яго брат — князь чэрскі Трайдэн. Яны заключылі з крыжакамі пагадненне, накіраванае супраць Каралеўства Польскага і Вялікага княства Літоўскага. Неўзабаве да саюза князёў мазавецкіх з крыжакамі далучаюцца князі галіцка-валынскія.

Мабыць, гэтую кааліцыю са змешанымі пачуццямі ўспрыняў кароль Лакетак, бо як ні як, але ж князі галіцка-валынскія былі сынамі яго роднай сястры Яўфіміі. Лакетак меў уласныя планы падпарадкавання свайму ўздзеянню знішчожанай татарскімі нашэсцямі ды аслабленай унутраным разладам Галіцка-Валынскай Русі. Таксама Навагрудак не забыўся пра свае правы на беларускія землі, захопленыя Галіцка-Валынскай Руссю.

Аднак згоды ўнутры крыжацка - мазавецка - валынска - галіцкай кааліцыі не было.

Ужо ў 1323 г. успыхнулі спрэчкі паміж князямі мазавецкімі, і гэта скваліна выкарыстаў Гедымін. Ён накіраваў у Мазоўша значную дружыну на чале са сваім зяцем — гарадзенскім старастам Давыдам. Яна без асаблівых перашкод прайшла амаль праз усю мазавецкую зямлю, што прасціраецца паўз правы бераг Віслы, і знячэўку ўдарыла на Добжынь ды здабыла гэты багаты партовы горад і магутную крэпасць у ім.

Гэты ўдар Гедыміна па Мазоўшы не быў выпадковы: у Галіцка-Валынскай Русі наспяваў унутраны крызіс — яна хутка хілілася да поўнага заняпаду. Княжылі там Андрэй і Леў — сыны Данілава ўнука Юрыя Львовіча. Іхняя палітыка была накіравана на збліжэнне з кры-

ХІТРЫ ЗЛОДЗЕЙ І ХЛЕБ

У пятніцу хлеба чакала я амаль цэлы дзень. Так ужо ёсць, што ў вясковыя крамы даюць тавар, як хочуць. Але, вядома, цяпер лепей пачакаць хлеба крамнага, чым самому спячы.

Людзі пачалі наракаць:

— Каб менш было зладзеяў, хуліганаў і ўсякіх камбінатараў, то лягчэй усім нам жылося б, — гаварыў старэйшы мужчына. — І тавар быў бы ў час ды ў пару.

— Зладзеям добра жывецца...

— Я б ім рукі адрубвала, — загаварыла іншая жанчына.

— То колькі гэта без рук хадзіла б?!

— Аднаго разу было так: ехалі мы цягніком і падсеў да нас вельмі элегантны і культурны на выгляд малады мужчына, які сам загаварыў пра зладзейства ў цяперашні час. Трэба вельмі пільнаваць грошай сваіх, гаварыў той прыгажун. Жанчына з Ляўкова махнула на тое рукою і сказала, што яна за свае грошы спакойная, яны ў яе схаваны на грудзях, во тут, дадала яна. Гэта быў нябрыдкі кашалёк, павешаны на шыі, на добрага вырабу рамяні, быццам якая аздобіна. Пагаварылі мы так яшчэ трохі, пакуль сёй-той з нас не пачаў драмаць. Элегант устаў, зняў з тае спячай жанчыны кашалёк з грашыма і кажа, каб мы не здзіўляліся гэтаму: аддасць ёй, калі яна прачнецца. І выйшаў на так званую хвілінку па сваёй патрэбе... Нават свой плашч ён пакінуў на сваім месцы, каб мы чаго кепскага не падумалі пра яго намеры.

І мы столькі яго ўжо і бачылі! То ж за тыя грошы ён змог купіць дзесяць такіх плашчоў... Такія з нас дурні!

Або лёс сабак, як тая зладзейская гісторыя. Хто мае сабаку, той плаціць пяцьсот злотых. Некаторыя гаспадары выганяюць сабак вон, каб не плаціць за іх. Шмат ёсць такіх выгнаных, бяздомных ужо сабак, падгалых ад голаду. Што будзе, калі яны пачнуць шалець ад голаду ды холаду, страх падумаць. І так думаю сабе: чаму гэта трэба плаціць за сабак, і куды гэта ідуць тыя грошы за іх?

Або іншая, на мой погляд, недарэчнасць: за прадшколле трэба плаціць нават тады, калі дзіця не ходзіць у яго (скажам, калі хварэе). А ў венграў, на той прыклад кажучы, так не ёсць: не ідзе дзіця ў прадшколле, дык даволі толькі паведаміць пра гэта выхавацельку — і ўжо не трэба плаціць за гэтыя прапушчаныя дні. Няхай, думаю, і біруць у нас тыя грошы за нявыкарыстаныя дзіцём дні ў прадшколлі, але каб тыя грошы пайшлі на нейкую карысную справу, на рамонт які. А так — прападаюць без аніякага следу, што раса на траве. Ці не марнатраўства гэта?

...Чакаем мы таго хлеба і так сабе гутарым. Зноў пра зладзеяў. Дзядзька кажа: мяне адзін абакраў, плюнуўшы мне спачатку ў твар, і калі я абурыўся на яго, той далікатна перапрашаў усё мяне, абціраў плявок хустачкай, спавядаўся перада мною ажно потым, пасля таго непрыемнага выпадку, агледзеўся я, што ў мяне прапаў прыгожы гадзіннік на ланцужку...

Але тут прывезлі хлеб і яшчэ булачкі ўдадатак і ўсе мы кінуліся купляць. Людзі забыліся пра ўсё, утаропіўшыся толькі ў хлеб, свежанькі і пахучы.

Аўрора

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Naczelnik Gminy w Narewce odpowiadając na notatkę prasową z dnia 28 września br. dotyczącą złego stanu dróg Lewkowo Nowe — Bondary oraz Lewkowo Nowe — Podlewkowo informuje, że powyższe drogi zgodnie z podziałem nie są drogami gminnymi, stąd też w powyższej sprawie zwróciliśmy się do Rejonowego Przedsiębiorstwa Melioracyjnego o niezwłoczne usunięcie wspomnianych w notatce zagrożeń powstałych ze względu na prowadzone roboty przez w/w przedsiębiorstwo na odcinku Lewkowo Nowe — Bondary.

Natomiast odnośnie drogi Lewkowo Nowe — Podlewkowo zwróciliśmy się do Rejonu Dróg Publicznych w Bielsku Podlaskim o usunięcie nierówności przy moście na rzece Bobrówka względnie o odpowiednie oznakowanie wspomnianego odcinka.

— ✱ —

Odpowiadając na notatkę prasową z dnia 5 października E. Wojskowicza „Pusty dom" Urząd Gminy w Narewce informuje, że budynek ten jest własnością WUSW w Białymstoku (były Posterunek MO). Jest on przeznaczony na mieszkania pracownikom MO i wymaga modernizacji wraz z remontem kapitalnym. Do chwili obecnej została opracowana dokumentacja techniczna i zgromadzona część podstawowych materiałów.

Przewidywany termin rozpoczęcia robót remontowych, początek listopada br.

— ✱ —

Odpowiadając na notatkę prasową z nr 39 tygodnika „Niwa" dotyczącą złego oświetlenia wsi Siemianówka oraz rozmieszczenia przystanków PKS informuję, że słabe oświetlenie tej wsi jest spowodowane brakiem odpowiednich lamp rtęciowych.

Na naszą interwencję Rejon Energetyczny w Hajnówce zobowiązał się problem ten załatwić do końca bieżącego miesiąca.

Natomiast sprawa usytuowania przystanków PKS jest w gestii samych mieszkańców wsi i powinna być ustalona na zebraniu wiejskim. Na dotychczas odbywanych zebraniach w tej wsi problem ten nie występował. Dlatego też w chwili obecnej nie zachodzi potrzeba pomocy ze strony tut. urzędu.

Naczelnik Gminy
w Narewce
Mikołaj Pawilcz

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

ныя дзеці не хочуць ім падпарадкавацца, тады пачынаецца пекла. Такі малы Чынгіс-хан гатоў прымяніць любы тэрор у у адносінах да тых, хто не паслухмяны яго загадам і волі. Наканец, вельмі часта бацькі, прысутныя пры такіх сітуацыях, не стараюцца спаўняць танізіруючай ці нейтралізіруючай ролі, а наадварот, усімі сіламі падтрымліваюць дыктатарскія замашкі свайго любімца. Ім здаецца, што іх дзіця заўсёды мае рацыю, і таму яны заўсёды павінны быць на яго баку. А іншыя, чужыя дзеці як горшыя і дурнейшыя маюць абавязак выконваць волю іх сыночка.

Алесь Барскі

Janka Bryl, Świat ujrzany z daleka, tłum. z białor. Anna Sobecka, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1985, ss. 127, cena 90 zł.

Jerzy Tomaszewski, Ojczyzna nie tylko Polaków, Mniejszości narodowe w Polsce w latach 1918—1939, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza — Warszawa 1985, ss. 224, 40 ss. tabl., fot., portr., cena 245 (Seria: U Źródeł Teraźniejszości).

Maria Teresa Lizisowa, Studia nad słownictwem regionalnym III Statutu Litewskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Kochanowskiego w Kielcach, 1984, ss. 257, faks., portr., cena 160 zł.

Adam Walicki, Potrzeby kulturalne ludności wiejskiej woj. białostockiego (raport z badań środowiskowych), Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku, Wojewódzki Dom Kultury, Białystok 1985, ss. 73, 1 mapa.

Mieczysław Serwin, Kształtowanie się strefy żywicielskiej na obszarach wielkomiejskich (na przykładzie Białegostoku), Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku, 1985, ss. 251, 2 mapy, 1 pl.

Władysław Kasjanowicz, Potrzeby wapnowania i gnezowania gleb w województwie białostockim. Wojewódzki Ośrodek Postępu Rolniczego, Białystok 1985, ss. 10.

Mieczysław Kamocki, Uprawa kukurydzy z przeznaczeniem na kiszonkę w warunkach województwa białostockiego, Wojewódzki Ośrodek Postępu Rolniczego, Białystok, 1985, ss. 8.

Waldemar Monkiewicz, Białowieża w cieniu swastyki, Krajowa Agencja Wydawnicza, Białystok 1984 (faktycznie w 1986), ss. 78, cena 120 zł.

Пётр Байко

жакамі і шуканне ў іх і ў татараў апоры ў супрацьстаўленні Вялікаму княству Літоўскаму, да якога хіліліся ў першую чаргу паўночна-ўсходнія ўскраіны іхніх уладанняў. У Наваградку гэтыя землі бачылі не толькі адзінага магчымага вызваліцеля з татарскай няволі, але і моцную цэнтральную княжацкую уладу, здольную суняць злачынствы і самаволю мясцовых удзельных князькоў і самаўпраўнага баярства. Якраз гэтыя з'явы былі ракавай пухлінай у Галіцка-Валынскай Русі, яна і паскорыла канчатковы развал гэтай яшчэ ўсяго паўстагоддзя таму назад магутнай дзяржавы.

У 1323 г. група галіцка-валынскіх баяр змовілася і атруціла абодвух сваіх князёў Андрэя і Льва Юр'евічаў і захапіла ўладу ў Галіцка-Валынскай Русі. Гэты крывавы дзяржаўны пераварот, у якім загінулі многія княжацкія прыхільнікі і іх сем'і змоўшчыкі апраўдвалі, між іншым, тым, што Галіцка-Валынскай Русі свае князі непатрэбныя, бо яна — уласнасць татарскага хана і ён над ёю адзіны ўладальнік і пан, ды папрасілі вайсковай апекі ў хана Узбека.

Гэтыя падзеі ў Галіцка-Валынскай Русі не на жарт устрывожылі і Кракаў і Наваградак.

Уладзіслаў Лакетак, балюча перажыўшы страту абодвух сваіх „сястрынічаў" Андрэя і Льва, спешна рабіў захады ў розных заходнееўрапейскіх сталіцах, і перш за ўсё ў папы рымскага, наконт апанавання Галіцка-Валынскай Русі, каб не дапусціць у яе татарскіх войск мусульманіна Узбека. Папа рымскі благаславіў Лакетка на гэты паход і заклікаў тагачасных пануючых хрысціянскіх каралёў і князёў дапамагчы польскаму каралю. Аднак апрача Венгрыі, якая таксама квапілася на землі Галіцка-Валынскай Русі, ніхто не спяшаўся з дапамогай Кракаву, бо падазраваў у гэтым паходзе намер польскага караля захапіць у сваё ўладанне багатую спадчыну па князях Андрэю і Льве. Таксама ўспрыняў Лакеткавы старанні Гедымін і пільна сачыў за ходам падзей. Як толькі польскія і венгерскія войскі рушылі на горад Львоў — тагачасную сталіцу Галіцка-Валынскай Русі, — вялікі князь літоўскі накіраваў Давыда на Добжынь і такім чынам паставіў пад пагрозай Бжэска-Куяўскую зямлю — бацькаўшчыну Лакетка.

Гэты манеўр вялікага князя літоўскага выразна прытупіў вастрыё польска-венгерскага наступу на Галіцка-Валынскую Русь, але Лакетак усё яшчэ не зракаўся сваіх намераў апанаваць яе. Тады, мабыць, у верасні 1324 г. Гедымін накіраваў моцную дружыну на чале з тым жа Давыдам на захад. Давыд заняў землі Берасцейскага і Дарагічынскага княстваў, якія, мабыць, не толькі не супраціўляліся, але прынялі яго як свайго вызваліцеля, і накіраваўся ў паўночна-заходняе Мазоўша, пустошачы землі крыжацкіх саюзнікаў — князёў мазавецкіх — і зноў пагражаючы Лакеткавай бацькаўшчыне. Польскі храніст Ян Длугаш з жахам пераказаў запісы сучасніка тых падзей: Давыд „ваяваў Мазоўша" грунтоўна, не спяшаючыся. Спачатку здабыў, абрабаваў і разбурыў Пултуск, затым знішчыў 130 навакольных мясцовасцей, а ў іх 30 касцёлаў, узяў у няволю чатыры тысячы палоннікаў. Куявы і Вялікапольшчу ахапіла трывога — натоўпы насельніцтва кінуліся ўцякаць далей на захад, каб не трапіць пад шаблю ці ў няволькічыя путы „страшных ліцвіноў". Такім чынам Давыдавы дружыны знішчылі самы моцны мазавецкі плацдарм на пагранiччы з Вялікім княствам Літоўскім і адчынялі брамы не толькі ў паўночна-заходняе Мазоўша, але таксама ў Куявы і Вялікапольшчу.

У Кракаве моцна занепакоіліся. Уладзіслаў Лакетак дасканала ўсведамляў пагрозу, якая насоўвалася з усходу таксама і на яго знішчанае і абязлюдненае працяглымі войнамі каралеўства. Ён паскорыў захады сваіх дыпламатаў пра больш прыязныя і сціслыя зносіны з Гедымінам. Паміж Кракавам і Наваградкам зачасцілі пасольствы. У выніку гэтых перамоваў Гедымін і Лакетак у пачатку 1325 года заключылі прыязнае пагадненне. Паводле яго землі Дарагічынскага і Берасцейскага княстваў, гэта значыць, усё сённяшняе Падляшша, было

(Працяг на стар. 7)

ТАК БЫВАЕ...

МІША

— Чаму я адзінокім застаўся? — паўтарыў пытанне старэйшы мужчына. — Я і сам няраз думаў пра тое. Быў жа з мяне самы прыгожы хлопец-кавалер на ўсю нашу вёску і хутары. Мо не верыш мне, дык папытай у людзей нашых.

— Веру я, веру, — ядказала яму. — Ведаю пра вас, вашы сябры і сяброўкі яшчэ і сёння ўспамінаюць, як вы былі маладым. Як хадзілі дробненькім крокам, бы гадзіннік. А дзяўчаты проста вачэй з вас, Міша, не зводзілі, загледжваліся на вас, быццам зачараваныя.

— Во, сама бачыш, як жыццё можа скласціся ў чалавека, хоць здаецца, ўсё адбывалася ў лад і ў склад... Калісь дзяўчына магла невядома як мілаваць кавалера, але ўсё роўна пра яе каханне вырашалі татка з мамкаю, і замуж яна выходзіла за таго, за каго яны захацелі, каб выйшла. Была дзяўчына каханая і ў мяне, а як жа. Юляй звалі яе. Кахаліся мы бяспамятна. Яна жыла толькі з маці сваёй ды з сястрою. Бедная была, як і я. Думаў: пажэнімся, то і разжывемся. Ужо сватоў прыбраўся я выправіць да яе, але тут-ка — на табе! — дачуўся, што Юля мая ўжо засватаная. У панядзелак якраз прыйшоў да яе хлопец з суседняе вёскі, і маці Юлі згадзілася аддаць дачку за яго. Ён быў замажнейшым за мяне, поля больш меў ды ўсяго інша-га.

Выбраўся я на танцы ў свята і там убачыў я Юлю з нарачоным Сцяпанам (такое імя ў яго было). Падышоў я да іх, прывітаўся, як кажуць, чэсць чэсцю, усё акуратна, спакойна. Музыкі ўрэзалі нейкі танец, усе закруціліся ў скоках, а мы, утраіх, стаім ды глядзім на сябе. — Юля, — азваўся ўрэшце я. — Хадзі, Юлечка, затанцуем. А яна маўчыць, ні слоўца на тое. А Сцяпан той як не кінецца раптам на мяне. — Адыдзі! — крычыць ён. — Яна мая! Табе няма чаго і думаць больш пра яе. — Так, Міша, — ледзь прагаварыла Юля, а слёзы так і пасыпаліся, так і пасыпаліся з яе вачанят.

Я пайшоў. Павалокся дадому. І ад тае пары перастаў я глядзець на дзяўчат, нават жартам. От, часам пагавару з якою, але холад так і застаўся пасля страты Юлі. Бацька мой аднойчы надумаўся ажаніць мяне з такой вельмі працавітаю дзяўчынаю. Аднак, яе бацькі заўпарціліся. Неўзабаве пачалася вайна і не да жаніцьбы ўжо было.

Немцы вывезлі мяне на работы ў Кенігсберг. Як там былося мне, не буду гаварыць, не навіна гэта, зрэшты. Даволі таго, што пасля вайны вярнуўся я цэлым і жывым. Браты мае былі жанатымі, дзеці ў іх ужо з'явіліся. А я жаніцца не хацеў, Юля мне перад вачыма ўсё стаяла. Пайшоў я працаваць сторажам на гарадскіх складах; у параўнанні з жыццём на гаспадарцы добра я там меў.

Маці мая век свой пры мне дажывала. Калі яна памерла, дык браты пачалі блага адносіцца да мяне. Усё хацелі, каб я адрокся ад сваёй часткі гаспадаркі. А я — не і не! Не ўступіў ім. Узяўся адзін гаспадарыць. Браты з часам павыязджалі ў горад, пакідалі тыя гаспадаркі свае спадчынныя, за якія яшчэ не так даўно заядаліся са мною. Але адзін з іх — было ў мяне братоў тых! — застаўся, аднак. І сын яго цяпер тут жа жыве, гаспадарыць. Яны надалей не падаравалі мне сваіх прэтэнзіяў, чапляюцца, як і чапляліся. Няма мне ўжо і месца. Можа, каб жонка ў мяне была, дык не было б усяе тае калатнечы. А так — адзін і адзін. І хоць пабудаваўся я асобна, за вуліцай, усё роўна дападаюць яны да мяне. Сялянская, мужыцкая натура! Надумаўся нават пакінуць усё, наняць сабе дзе-лень кватэру, але, пагляджу я на сваю гаспадарку, на дом, пагляджу-пагляджу ды шкода зробіцца працы сваёй, укладзенай праз столькі жыцця, здароўя. Вельмі шкадую, што застаўся на вёсцы, трэба было мне з горада не вылазіць, раз туды дастаўся калісьці. Жыў там сабе, нікому не кланяючыся і нікога не баючыся, што за кавалак бацькаўшчыны сякераю зарубае ці кіём якім пакалечыць. Думаю часамі і так: тыя, што ў вёсцы, наракаюць, што вёска прападае, пусташэе, але, думаю, спрабуй з вамі выжыві тут, чалавеча!

Аўрора

БЕЛАРУСІКІ

1972

Bandarczyk Wasil. Historyja biełaruskaj etnahrafii. Paczatak XX st. Mінsk 1970. Rec.: Jakóbiec Marian, Literatura Ludowa, 1972, nr 3, s. 59—60.

Podokszyn Siemion: Rieformacjia i obszczestwiennaja mysl Biełorussii i Litwy. Wtoraja połowina XVI — naczało XVIII w. Minsk 1970. Rec.: Kosman Marceli, Przegląd Historyczny, 1972, z. 4, s. 716—719; Topolska Barbara M., Odrodzenie i Reformacja w Polsce, t. 17, 1972, s. 235—238.

Smułkowa Elżbieta, Wygonnaja Lilia: Z zagadnień rozwarstwienia semantycznego w słownictwie gwarowym. (Na przykładzie białoruskiej leksyki rolniczej). Studia Filologii Polskiej i Słowiańskiej, t. 12, 1972, s. 301—306, tabl.

1973

Maciejek Alicja: Postać diabła w tradycyjnych wierzeniach ludu białoruskiego. Euhemer, 1973, nr 4, s. 39—48.

Obrębska-Jabłońska Antonina: Czy ukraiński wpływ na toponimię białoruską? Slavia Orientalis, 1973, nr 2, s. 261—265.

Tyszkiewicz Jan: Proces slawizacji ziem dorzecza Niemna w VI—XI w. Przegląd Historyczny, 1973, z. 1, s. 1—23, mapy.

1974

Borba trudiaszczichsia Zapadnoj Biełorussii za socyalnoe i nacionalnoje oswoboždienije i wossojedinienije s BSSR. T. 2. (1929—1939). Minsk 1971. Rec.: Jagodziński Wiesław, Przegląd Historyczny, 1974, z. 4, s. 766—768.

Głuszkowska Jadwiga: Białoruskie słownictwo garncarskie w gwarach wschodniej Białostocczyzny. Studia Filologii Polskiej i Słowiańskiej, t. 14, 1974, s. 189—202.

Oszer Cecylia: Fleksja imienna grupy białoruskiej we wsi Jacowlany w powiecie sokólskim. Studia Filologii i Słowiańskiej, t. 13, 1974, s. 185—196.

Sawicka Irena: Zaimki wskazujące w gwarach białoruskich województwa białostockiego. Slavia Orientalis, 1974, nr 4, s. 451—454.

Ułaszczik Nikołaj: Oczerki po archieografii i istocznikow'edienija istorii Biełorussii fieodalnogo pierioda. Moskwa 1973 r. Rec.: Bardach Juliusz, Studia Źródłoznawcze, t. 19, 1974, s. 217—219.

1975

Deruga Aleksy, Z dziejów ruchu rewolucyjnego na ziemiach litewsko-białoruskich w 1918 r. „Z Dziejów Stosunków Polsko-Radzieckich", t. 11/12: 1975 s. 289—309.

Kozłowskij Pawieł, Magnatskoje choziajstwo Biełorussii wo wtoroj połowinie XVIII w. Minsk 1974. Rec.: Drozdowski Marian, „Kwartalnik Historyczny", 1975 nr 1 s. 179—182; Zitkowiez Leonid, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych", t. 36, 1975, s. 128—136, tabl.

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

ЗНАК БЯДЫ

Здаўна я марыў аб тым, каб пабываць у віцебскім тэатры, які афіцыйна называецца:

Беларускі дзяржаўны ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа.

Па расказах сяброў і на аснове прачытанага я ведаў, што гэты тэатр, як мала які іншы ў Беларусі, нездарма на першым месцы сваёй назвы выдзяляе слова **„беларускі"**. Нават у папулярным рускамоўным даведніку пра *„Віцебск і яго наваколле"* асобным радком адзначаецца, што тут:

„Спектакли идут на белорусском языке".

Творчы шлях у гісторыю віцебскі тэатр распачаў дакладна **21 лістапада 1926 года** спектаклем *„У мінулы час"* Г. Бэна. Значыць, ёсць нагода, каб адзначыць юбілей — **шасцідзесятыя ўгодкі**, — гэтай другой ў гісторыі беларускага тэатра прафесійнай драматычнай сцэны. Да 1945 года ён так і называўся: **Беларускі другі дзяржаўны тэатр** або ў скарачэнні — БДТ-2. Чаму БДТ-2? Таму, што ў гэты час працаваў у Мінску ўжо БДТ-1, якому ў пасляваенны час прысвоілі імя Янкі Купалы.

Кадры для БДТ-2 рыхтаваліся ў Маскве, у спецыяльнай, дзеля гэтага заснаванай у галодным 1921 годзе, **Беларускай драматычнай студыі.** Якраз выпускнікі гэтай студыі знайшлі прытулак у Віцебску, дзе разгарнулі вельмі шырокую творчую і паспяховую дзейнасць.

„Беларуская дзяржаўная драматычная студыя ў Маскве падрыхтавала мастацтву плеяду такіх яркіх імёнаў, як А. Ільінскі, П. Малчанаў, М. Бялінская, Я. Глебаўская, Р. Кашэльнікава, А. Радзялоўская, К. Саннікаў, С. Станюта, Ц. Сяргейчык, Л. Мазалеўская, М. Міцкевіч і іншыя...", — сцвярджае на старонках „ЛіМа" Андрэй Нікіцін, які выхаваўся ў цені БДТ-2, бо яго бацька, Л.А. Нікіцін, быў там тэатральным мастаком.

У залатым фондзе рэпертуару „коласаўцаў" назаўжды астаюцца такія спектаклі, як народная драма „Цар Максімільян", пастаўленая як адна з першых яшчэ ў 1926 годзе, затым — „Несцерка" В. Вольскага, якая ўвайшла на сцэну віцебскага тэатра ў 1941 годзе, а затым — „Гамлет" У. Шэкспіра (1946), „Раскіданае гняздо" Я. Купалы (1951), „Ворагі" М. Горкага (1952), „Чалавек з ружжом" М. Пагодзіна (1938). З гэтай п'есай упершыню ў беларускім тэатральным мастацтве паяўляецца сцэнічны вобраз правадыра Кастрычніцкай рэвалюцыі. Да гэтай рэпертуарнай катэгорыі прыналежыць таксама п'еса М. Шатрова „Шостае ліпеня", якую „коласаўцы" паставілі ў 1967 годзе.

У Віцебску шмат увагі ўдзяляюць беларускай драматургіі. На матывах коласаўскай трылогіі „На ростанях" была тут у 1956 годзе апрацавана пастаноўка „Навальніца будзе", ставіліся п'есы І. Шамякіна, К. Чорнага, А. Адамовіча і многіх іншых беларускіх аўтараў. З падмосткаў „коласаўскага" тэатра распачынаў сваё пераможнае шэсце па ўсіх саюзных і замежных сцэнах Андрэй Макаёнак. У Віцебску ставіліся п'есы Аляксея Дударава: „Парог" (вядомы і беластаччанам), „Радавыя" і „Вечар".
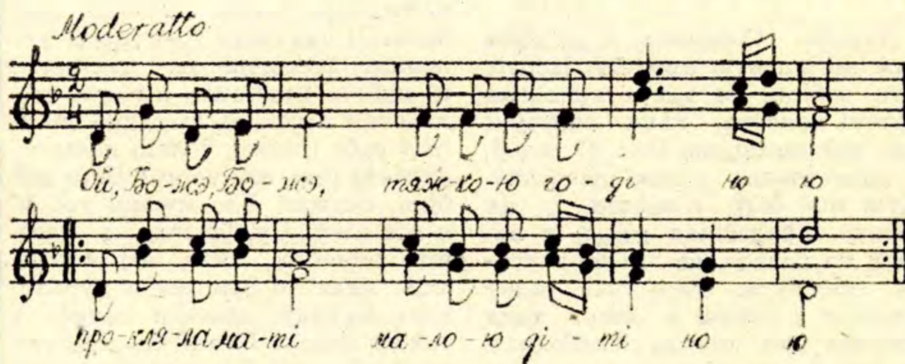
На сцэне гэтага тэатра ставіў сваю вядомую па ўсёй Беларусі п'есу „Званы Віцебска". **Уладзімір Караткевіч.**

У рэшце-рэшт у Віцебску наладжваюцца Беларускія тэат-

ФАЛЬКЛОР

ТАКАЯ ЎРОДІЛАСЯ

(піліпаўская)

Ой, Божэ, Божэ, тяжкою годіною
прокляла маті малою дітіною.*)
Можэ й нэ кляла — такая ўроділася —
нэма того дня, коб я нэ журылася.
Нэма того дня, ані той мінутонькі,
коб нэ плакалі мое кары очэнькі.
Ой, пуойду я там, дэ я раньшэ й ходіла —
можэ зобачу кого віерно любіла.
А як нэ ёго, то таварыша ёго —
запытаюся про здоровечко ёго.
Ой, Божэ, Божэ, колі той вэчур будэ?
Колі про мэнэ наговораття людэ?

*) Парныя радкі паўтараюцца.

Ад Марыі Байгус, год 40, родам з в. Крывяцічы гм. Орля, і Анны Пісанка, год 40, родам з в. Краснае Сяло гм. Боцькі, абедзве спявачкі больш за 20 год жывуць у г. Беластоку, запісаў 17 кастрычніка 1985 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

(Працяг са стар. 5)

прызнана канчаткова ўз'яднаным з Вялікім княствам Літоўскім. На княжацкі пасад у Галіцка-Валынскай Русі быў узведзены Баляслаў (праўнук вялікага князя літоўскага Трайдэна па ягонай дачцы Гаўдэмуиндзе і сын сястры атручаных князёў Андрэя і Льва), ён пры пераходзе ў праваслаўе атрымаў другое імя — Юрый. Такім чынам у Галіцка-Валынскай Русі пачалі спаборнічаць уплывы Кракава і Наваградка. Замацоўвала гэты саюз Лакетка і Гедыміна жаніцьба Лакеткавага сына Казіміра з Гедымінавай дачкой Альдонай. Альдона прыбыла ў Кракаў увесну 1325 года, прывозячы з сабой аграмадныя багацці і 24 тысячы вызваленых з няволі ў Вялікім княстве Літоўскім палоннікаў, захопленых падчас ранейшых нашэсцяў Віценевых і Гедымінавых дружын на польскія землі. Як чытаем у адным з летапісаў, „многа дрэннага палякам ліцвіны і жмудзіны раней зрабілі. Палякаў і мазуроў натоўпамі ў няволю бралі, так што аднаго паляка за грыўню, гэта значыць за дзесяць грошай літоўскіх у Літве і Белай Русі прадавалі, ды на коней і валоў літва паміж сабою іх заменьвала".

І не дзіва, што доўга яшчэ пасля выбухала затоеная нянавісць палякаў да жыхароў Вялікага княства Літоўскага. Прыкладам гэтага трагічная смерць славутага гарадзенскага старасты і Гедымінавага зяця Давыда. У наступным, 1326 годзе, Гедымін накіраваў яго з адборнай дружынай у дапамогу свайму свату Уладзіславу Лакетку, які намагаўся адбіць раней захопленыя немцамі (Брандэнбургіяй) польскія землі па рэках Нотаці і Варце. Пасля ўдалага паходу, падчас якога войскі Лакетка і Гедыміна дайшлі аж пад Франкфурт на Одры, Давыд са сваёй дружынай накіраваўся дамоў, у Гарадзенскую зямлю. Іхным праваднікам быў мазавецкі вой Андрэй Гост. Ён доўга сачыў за гарадзенскім старастам і, знайшоўшы зручны момант, прабіў яго пікай. Хоць і сам тут жа загінуў пад ударамі Давыдавых дружыннікаў, але, мабыць, такім чынам намагаўся адпомсціць не без уздзеяння крыжакоў за нашэсці на Мазоўша. У асобе Давыда старабеларуская дзяржава страціла выдатнага палкаводца.

Няцяжка сабе ўявіць, якая радасць запанавала на польскіх землях, калі стала вядома, што „страшныя ліцвіны" сталі не толькі саюзнікамі караля польскага, пусцілі на волю ў бацькаўшчыну палоннікаў, пра якіх ужо і весткі загінулі, ды гэтыя змены замацаваныя асобай дачкі Гедыміна Альдоны (пасля прыняцця каталіцызму — Анны) — жонкі каралевіча Казіміра. Насельніцтва паўночна-ўсходніх польскіх зямель уздыхнула з палёгкай і ўзялося за адбудову і загаспадаранне зямель, знішчожаных нападамі дружын Вялікага княства Літоўскага. Не меншая радасць з уз'яднання са сваёй дзяржавай — Вялікім княствам Літоўскім — панавала сярод насельніцтва Дарагічынскай і Берасцейскай зямель. Амаль на 250 гадоў, бо аж да 1569 г. іхны лёс будзе непарыўна звязаны з лёсам старабеларускай дзяржавы — Вялікім княствам Літоўскім.

Пра падзеі ў гэтую чвэрць тысячагоддзя будзем разважаць ужо ў наступнай кнізе. Да чытання яе адрэзкаў у „Ніве" запрашаю ў новым 1987 годзе.

Мікола Гайдук

З СУДА

Даўно мы не заглядалі за дзверы судоў. Было лета, насычанае неадкладнай работай, і на разважанні пра дабро і зло не хапала нам часу. Злачынцы, аднак, у водпуск не падаліся. Вось агляд некаторых з іх вылазак. Папярэджваю ўсіх зацікаўленых, што на публікацыю пададзеных фактаў і прозвішчаў рэдакцыя атрымала згоду Ваяводскага суда ў Беластоку. Сённяшні агляд прысвяціў я злачынствам, выклікаючым найбольшую агіду, гэта значыць, згвалчанням.

Яшчэ ў красавіку 1986 года Кшыштаф Л., кавалер без прафесіі і без пастаяннага месца працы, падабраўшы сабе ў кампанію яшчэ чатырох падлеткаў, рашыў узяць прыцэл на дзяўчыну... ну, скажам, Яніну Л. Прывабілі яе да сябе, а затым біццём і пагрозай, што пакалечаць ёй твар на ўсё жыццё, прымусілі паддацца палавым зносінам. Распачаў сеанс закапёршчык гэтай сексвылазкі, Кшыштаф Л., а за ім паследавалі чатыры яго маладетнія сябры-саўдзельнікі.

15-гадовая дзяўчынка, назавем яе Басяй, 16 ліпеня стала ахвярай груповага згвалчання ў Беластоку. Злачынцамі аказаліся: Рышард К., чалавек ужо жанаты, але нідзе не працуючы, Здзіслаў В. — халасцяк, але таксама адзін з тых, што ганьбуюць нармальнай працай, ды яшчэ ...

(Працяг на стар. 11)

ральныя фестывалі. У сёлетнім фестывалі на працягу дзесяці дзён паказана было 9 сцэнічных твораў, між іншым, „Вечар" А. Дударава і „Знак бяды" В. Быкава. Прызам *„За лепшае сцэнічнае ўвасабленне твора беларускай драматургіі"*, як сказана ў пастанаўленні журы фестывалю, адзначаны спектакль акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа „Вечар". Значыць, віцебскі тэатр і на гэты раз выйшаў пераможцам у мастацкім спаборніцтве з іншымі беларускімі тэатрамі. Яго гмах — у класічным „грэчаскім" стылі — знаходзіцца на высокім беразе Заходняй Дзвіны, дзе зараз побач уліваецца ў яе Віцьба. Калісьці быў тут цэнтр старажытнага Віцебска, аб чым сведчаць адкапаныя рэшткі старога замка і назва вуліцы: Замкавая 2. Гэта адрас Віцебскага тэатра.

Уладзімір Пятровіч Ганчароў, пастаянны супрацоўнік газеты „Віцебскі рабочы", запрасіў мяне ў гэты тэатр. Аказваецца, што ён шмат гадоў працаваў тут літаратурным кансультантам.

— Тут у нас на гастролях, — гаварыў Уладзімір Пятровіч, — Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя Максіма Горкага.

— Наш, віцебскі, зараз таксама на гастролях — паясніў мой сябра. — А „горкаўцы" заўтра выступаюць са спектаклем „Знак бяды". Гэта сцэнічны варыянт аповесці Васіля Быкава, апрацаваны маім лепшым другам **Валерыем Маслюком.** Спектакль вядзецца на мове арыгінала.

Я, зразумела, не мог прапусціць нагоду, каб паглядзець твор Васіля Быкава на сцэне.

Віцебскі тэатр умяшчае 670 месц. Усе яны шчыльна былі запоўнены. Не перашкодзіла гэтаму ані летняя спёка, ані час водпускаў і канікулаў, ані звычайны будзённы дзень, серада, 2 ліпеня 1986 года.

Аказалася, што мой сябра, Уладзімір Пятровіч, сапраўды, адчувае сябе ў гэтым тэатры, як дома. Дзесяткі людзей кланяліся яму або і непасрэдна віталіся з ім, а заадно і са мною. Гэтыя знаёмствы не захаваліся ў маёй памяці. Затое асталося незацёртае ўражанне ад багатага і шчодрага афармлення віцебскага тэатра.

— Нядаўна быў тут праведзены грунтоўны рамонт, — паінфармаваў мяне Уладзімір Пятровіч, а я вачэй не мог адарваць ад усяго таго, што бачыў. Асабліва ўразілі мяне элементы нацыянальнага характару, у якіх выкарыстоўваюцца вядомыя ў беларускай літаратуры персанажы. Адным словам, усё тут зводзіцца да таго, каб госць, які прыдзе паглядзець спектакль ведаў і адчуваў на самым пачатку, што апынуўся ён у б е л а р у с к і м тэатры.

Занялі мы свае месцы. Прасторная, адкрытая для вачэй гледачоў тэатральная сцэна была запоўнена сапраўднымі прыладамі і рэчамі, якія адлюстроўваюць сялянскі побыт колішняй беларускай вёскі. Калёсы,ársткі вазоў, ступы і многа, многа ўсяго іншага.

Уражанне ад гэтага спектакля асталося аграмаднае. Як заўжды ў Васіля Быкава, яго героі і ў гэтай пастаноўцы, у спектаклі „Знак бяды", выстаўлены на пакуты і крайняе змаганне з уласным лёсам, а ў адзіночны іх лёс, у мужыцкі лёс Петрука, яго жонкі Сцепаніды, іх дзяцей і знаёмых, упісана аўтарам трагічная і шматпакутная але і гераічная, змагарская гісторыя ўсяго беларускага народа. І з усім гэтым акцёры рускага тэатра справіліся паспяхова. Асабліва запамятаўся мне А. Ткачонак у ролі Петрука і Вольга Калабановіч у ролі Сцепаніды. Усе акцёры гаварылі на мовах сваіх персанажаў, якіх яны прадстаўлялі. Беларусы — па-беларуску, палякі — па-польску, немцы — па-нямецку... і г.д. Гэта перашкаджала крыху зразумець тэкст, але набліжала атмасферу спектакля да сапраўднай рэчаіснасці, якую перажывалі калісьці яго героі.

Ужо дома даведаўся я, што паводле гэтага ж „Знака бяды" Быкава пастаўлены двухсерыйны фільм. Варта тады сачыць за гэтым. Можа, і нам на нашых шкляных экранах пашчасліціца яго пабачыць.

Выйшаў я з віцебскага тэатра шмат багацейшы духоўнымі перажываннямі.

Віктар Рудчык

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ПЕСНІ АБ МАЛАДЫХ

Варта сказаць аб тым, што ў многіх вёсках выступала свайго роду недатыкальнасць маладых. Тады, калі ўсе іншыя вясельныя чыны высмейваліся „запарожнікамі", асобы маладых не падлягалі высмейванню. Сказанае, аднак, датычыць толькі некаторых вясельных этапаў. У большасці вёсак гэта недатыкальнасць абавязвала ад моманту выезду ў царкву і да „перапівання". Анна Садоўская, жыхарка вёскі Лука, такім чынам вызначае гэту праблему: „Ад шлюбу да перапівання на маладых яшчэ ляжыт боска печаць, катору ваны прывазлі з царквы. Але калі ваны ужэ і наеліся, і напіліся, і нахваталі ў часе перапівання усякого дабра, і гусей, і парасят, то якія ж ваны святые. З такіх ужэ можно насміхацца".

І сапраўды, у часе „перапівання" „запарожнікі" пазвалялі сабе спяваць такія куплеты аб маладых, якія ў ніякім выпадку да панегірычных песень аднесены быць не могуць. Вось прыклад вострасатырычных куплетаў аб **маладых з вёскі** Баброўнікі і **Залукі:**

Маладых на маладую скоса
паглядас,
Толькі слова скажа — порткі
падцягае.
Дарагая моя, сіні очы твое,
Як цябе не бачу, баліць сэрца
мое.
Як тыя калёсы, што скрыпяць
без мазі,
Я прывык да цебе, як свіня
да гразі.
Дарагая моя, сіні очы твое,
Як цябе не бачу, баліць сэрца
мое.

І яшчэ больш непрыхільны тэкст:

Ажаніўся дурань,
Узяў дурнавату;
Не ведалі, што зрабіць,
Падпалілі хату.
А за што ж мяне Бог пакараў
Такою раскошай,
І вяселле каштавала,
І муж нехарошы.
І сляпы, і крывы,
І нізкага росту,
Толькі ходзіць каля плоту,
Чухае каросту.

І ўрэшце аб маладой з выразна вульгарнымі элементамі з Залук:

Што ж то была за хвароба,
Цыцка велька, п... гола.
Адна была валасіна,
І тую блаха адкусіла.

„Ах, Божэ ты Божэ, — гаворыць жыхарка вёскі Мядзведзі Кася Мядзведзь, — чаго толькі не выраблялі тые „запарожнікі". Бывало, брэшут, брэшут, усе нападают то на маршалка, то на свата, то на дружкі і як бы ім гэтого было мало, урэшці возьмуцца і за маладую і за маладого. А найбольш то брахалі аб маладых тады, калі бацькі маладых нічого ім не далі выпіці і паесці. То тады ваны ужэ натолькі былі злые, што кідаліся, як якіе сабакі на маладых. Ой, не, не магу я тут сказаць, што ваны там выспеўвалі, бо было гэто такое свінске, што мне, бабі, ні выпадає паўтараць. Та што ужэ рабіла тая бедна маладая? А то было па-рознаму: адна чырванела толькі, а другая то і плакала. А калі якая была баявейша, то, бывало, такое гаркнула запарожнікам, што ім, здаецца, павінно у пяты закалоць. Але што ім там! Як брахалі раней, так брахалі і пазней. Ну, але ім гэто можно было рабіці і тамy усе то нават былі задаволёны, бо было з чаго повеселіцца і парагатаці. Так, гэто усё ішло да нас ад дзядоў".

Апошнія сказы гэтага выказвання вельмі сімптаматычныя. Сапраўды, такія паводзіны „запарожнікаў" былі арганічнай складовай часткай вясельнага рытуалу. „Запарожнікі" карысталіся са спецыфічных умоў. Былі яны элементам бескантрольным. Па сутнасці нічога, або амаль нічога не заўдзячвалі гаспадарам і таму паводзілі сябе вельмі свабодна. І яшчэ адзін момант. „Запарожнікі" дзейнічалі безыменна, групова, цэлай масай. У такой сітуацыі досыць цяжка было б прыпісаць той ці іншай канкрэтнай асобе вульгарны песенны элемент. Аўтарам і выканаўцам быў чалавечы натоўп, у якім цяжка знайсці вінаватага. А найважнейшае тое, што сапраўды усё гэта дыктавалася традыцыяй, якая ўфармавалася многімі пакаленнямі дзядоў і прадзедаў на працягу стагоддзяў і стала арганічным рэквізітам вясельнага тэатру.

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, я да цябе маю нетыповую просьбу. Парай, што рабіць, бо маё становішча вельмі кепскае, хаця сяброўкі мне зайздросцяць. Мне 27 гадоў, я разведзеная і маю дачушку. Муж мой быў п'яніцам і, як толькі нарадзілася дзіця, я падала на развод, на які ён таксама згадзіўся. Некалькі гадоў жыла я з дзіцём у маці, хаця кватэра мая стаяла свабодная, бо мой былы муж выехаў у іншы горад.

І вось год таму назад, будучы на адпачынку над морам, я пазнаёмілася з чалавекам, які мне вельмі спадабаўся. Наша сяброўства аказалася трывалым. Бо калі я вярнулася з адпачынку ў Беласток, то, праўду кажучы, не спадзявалася, што яшчэ яго ўбачу, але як жа, прыехаў. Прыехаў і запрапанаваў, каб мы пажаніліся. Я адразу не магла рашыцца. І так на гэты раз ён паехаў ні з чым. Але праз два тыдні быў у мяне ізноў. І так на сустрэчах і расставаннях прайшоў цэлы год. Ды вось толькі наконт таго, ці варта выйсці за яго замуж, я пачала сумнявацца.

Сэрцайка, не смейся, але найгорш адчуваю я сябе пры палавых зносінах з гэтым чалавекам. Проста, як кажуць, у яго завялікія „габарыты", і пасля кожных зносін я мушу бегчы да доктара, рабіць нейкі абязбольваючы ўкол, у мяне пачынаецца кровацячэнне. Наогул, як я чую навокал, то людзі наракаюць на сваіх хлопцаў ці мужоў з прычыны занадта малых іх „габарытаў". Часта сяброўкі на рабоце расказваюць, што не маюць з мужам ніякай прыемнасці ў палавых зносінах, і на гэтым пункце часта ў іх даходзіць да сварак.

А вось у мяне, Сэрцайка, сітуацыя зусім іншая, можна сказаць, супрацьлеглая — і мне таксама кепска. І цяпер вось сама не ведаю, што мне рабіць: ці выходзіць замуж за гэтага (каханага!) чалавека і мучыцца ўсё жыццё, бегаючы па дактарах, ці проста расстацца з гэтым чалавекам і параіць яму, каб знайшоў сабе іншую, больш падыходзячую яму жанчыну? Што рабіць, скажы! Але мусіць усё ж я яго кіну. Ну, бо што з таго, што сяброўкі мяне пераконваюць, якая то быццам я дурная, што, маўляў, кожная хацела б такога мець... Няхай бы яны так паспрабавалі! Кахаеш чалавека, а толькі дакранецца ён да цябе, як адразу мінае ўсё, бо боль засланяе ўсю раскошу...

Бася

Бася! Сапраўды справа твая не зусім штодзённая, але і такое ў жыцці здараецца. Найважнейшае — каб у сямейным жыцці была гармонія, ды гармонія ў розных праявах. Сексуальнае жыццё адносіцца да адной з найважнейшых праяваў гарманічнага сямейнага жыцця. І таму справа гэта зусім немалаважная, а тым больш смяяцца тут няма з чаго.

Думаю, што ў тваім выпадку трэба параіцца з лекарам. Калі ты кахаеш чалавека, то, можа, не варта так хутка з яго рэзыгнаваць, мо ёсць нейкія сродкі на тое, каб ты пры палавых зносінах не адчувала болю?..

Калі лекар табе не дапаможа, то прыйдзецца расстацца, і мо з часам знойдзеш некага лепшага, больш падыходзячага табе...

Сэрцайка

P.S. А можна яшчэ і перачакаць, і пад старасць, магу цябе запэўніць, і той твой каханы з вялікімі „габарытамі" напэўна да цябе дапасуецца...

СОННІК

47

Калос (аграмадная фігура) — пашана, гонар.
Калоць (чым-небудзь вострым) — зробіш непрыстойны ўчынак.
Кальцо — прыязнь; атрымаць — вернасць.
Калыска — хутка будуць хрысціны; сямейная ўрачыстасць.
Калючкі — горкае жыццё.
Каляднікам нешта даваць — хцівасць; браць каляду — клопаты; спяваць калядкі — радасць.
Каляды — атрымаеш падарунак; даваць падарункі — цябе выкарыстаюць; святкаваць — вялікае шчасце.
Каляндар бачыць — чакаць нейкай звесткі; чытаць яго — дажыць да глыбокай старасці.
Каманду чуць — паслухмянасць будзе табе карыснай.
Камары — жывеш з чалавекам, якога ненавідзіш; асцерагайся назойлівых людзей; кусаюцца — людзі наробяць табе шкоды.
Камелія (кветка) — глыбокая старасць; нюхаць — радзіны і хрысціны.
Камедыю іграць — ганьба і цяжкі занятак.
Каменні — хвароба і клопаты; калоць каменні ў каменяломні — гаспадарка; ісці па іх — цяжкасці; кідаць — выклікаць спрэчкі; у цябе кідаюць імі — маеш многа ворагаў; абцёсваць, шліфаваць — атрымаеш узнагароду, пахвалу; нарыхтоўваць на пабудову — не адкладвай сваіх намераў.
Каменні дарагія згубіць — цябе абкрадуць; мець іх — цаніць бязвартасныя рэчы і справы.
Камень краевугольны — настойлівасцю даб'ешся свайго.
Каменяломня — даб'ешся багацця.
Камета — неспакойныя часы, вайна.
Камін з агнём — будзеш начальнікам, заможным чалавекам; з патухшым агнём — страта пасады або маёмасці.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

БУЛЬБА З БАРАНІНАЙ

На 10 бульбін бярэм 600 г бараніны, 1 моркву, 1 цыбуліну, 1 сталовую лыжку памідорнага перацёру, 4 сталовыя лыжкі шмальцу, соль.

Бульбу і моркву, нарэзаныя кавалкамі, абсмажыць. Асобна падсмажыць невялікія кавалкі бараніны і пасечаную цыбулю. Усё гэта перамяшаць, дадаць крыху вады, памідорны перацёр і соль і тушыць на малым агні.

БУЛЬБА З КАНОПЛЯМІ

На 12 бульбін узяць 5 сталовых лыжак алею, 3 цыбуліны, паўшклянкі змеленага канаплянага семені, соль.

Звараную ў лупінах бульбу абабраць, дробна нарэзаць і падсмажыць. Пасля гэтага змяшаць з нарэзанай і падсмажанай цыбуляй і змеленым канапляным семенем, пасаліць, палажыць у каструлю, дадаць алей і запячы ў духоўцы.

БУЛЬБЯНАЯ БАБКА

На 15 бульбін трэба ўзяць 2 чайныя лыжкі мукі, 2 цыбуліны, 50 г саланіны, 2,5 лыжкі масла, перац, соль.

Абабраную бульбу сцерці на тарцы. Дадаць муку, цыбулю, падсмажаную з кавалачкамі саланіны, перац, соль і ўсё перамяшаць. Падрыхтаваную такім чынам масу палажыць у глыбокую ванначку, выраўнаць, паліць зверху растопленым маслам і запячы ў духоўцы.

БУЛЬБЯНАЯ КАША

На 12 бульбін бярэм 2 цыбуліны, 150 г саланіны, соль.

Звараную бульбу адпарыць і стаўчы так, каб паўстала аднalітая маса, саланіну парэзаць на кавалкі, падсмажыць разам з пасечанай цыбуляй, а пасля перамяшаць з бульбай.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Урок беларускай мовы ў другім класе Падставовай школы № 1 у Гайнаўцы. Вядзе ўрок Анастасія Цімошук. Другакласнікі ўжо ведаюць амаль усе беларускія літары і вельмі прыгожа спяваюць і танцуюць беларускую песеньку „Ладушкі, ладушкі“. Фота Я. Чэрнякевіч.

Яўген Пярмяк

Аднойчы ў звычайны дзень, не ў суботу ані ў нядзелю, у звычайную пятніцу раптам у хаце пачалі ўсё чысціць, шараваць, трэсці хаднікі. Нават абрус іншы на стол паклалі. Белы, які трымаюць на вялікія ўрачыстасці.

Вярнуўшыся са школы, Рыгорка здзівіўся яшчэ больш. У сенцах яшчэ ён пачуў цудоўны пах. Відаць, не проста варыцца абед, капуста ці суп ды катлеты, а пірагі.

— Якое свята сёння, бабуля?

— Ды ніякага свята быццам і няма. Звычайны дзень. Пятніца як пятніца...

„Які ж гэта звычайны дзень, — падумаў Рыгорка, — калі на стале святочныя талеркі? Не, не падобна гэтая пятніца на іншыя. Нездарма ж бабуля надзела святочную сукенку, а дзед выстраіўся ў вышываную кашулю“.

— Пацярпі, — шапнуў ён Рыгорку, — убачыш.

Калі так, дык Рыгорка перастаў дапытвацца. Цікаўнасць, выпытванне, чаплянне — не мужчынская справа. Так неаднойчы казаў яму старэйшы брат: трохі раней ці пазней — і так даведаешся.

А пірагоў было нават два. Адзін з мясам, другі з узоркамі, салодкі. Мабыць, бабуля з дзедам зноў нейкую гадавіну святкуюць.

Першай вярнулася з працы мама. Вярнулася і таксама пачала прыбірацца. Потым прыйшоў тата. Прыйшоў, але не пачаў падганяць бабулю даваць хутчэй абед.

— А дзе Валодзя? — спытаў Рыгорка ў таты. — Чаму вы не разам вярнуліся з фабрыкі?

— Ён пазней прыдзе, прасіў пачакаць.

— Непрыгожа змушаць іншых чакаць, — прабурчаў Рыгорка. — Мяне вучыць не спазняцца, а сам...

— Такі ўжо ў яго сёння дзень.

— А што за дзень такі? — спытаў Рыгорка.

— Даведаешся.

Час мінаў паволі. Бабуля штораз адхінала заслонку і глядзела ў акно. Маці прыслухоўвалася да кожнага стуку. Валодзю чакалі так, быццам усё цяпер ад яго залежала.

Каб стрымаць нецярплівасць, Рыгорка пачаў думаць пра кролікаў, якіх яму вельмі хацелася завесці, і аб тым, як будзе даглядаць іх. Калі збрыдла думаць аб кроліках, заняўся гумовымі ботамі. Яны былі яму, здаецца, яшчэ больш патрэбны, чым кролікі, таму што ў звычайных чаравіках няма як хадзіць з татам на паляванне. А ў гумовых ботах кроч сабе хоць праз усё балота. Наогул іх Рыгорка лічыў найлепшым абуткам, але толькі адзін Валодзя разумеў яго і згаджаўся з ім.

Так, Рыгорка любіў і тату, і маму, і дзядулю, і бабулю, але ніхто з іх не разумеў яго так, як Валодзя. Таму, што брат быў яшчэ нядаўна дакладна такім як Рыгорка, і не паспеў разлюбіць усё тое, што здаецца непатрэбным дарослым.

Пакуль Рыгорка раздумваў пра ўсё гэта, стукнула брамка і пачуліся хуткія крокі Валодзі. Усе кінуліся яму насустрач.

Валодзя прынёс цэлую гару пакецікаў, паклаў іх на лаўку і пачаў раздзявацца. Усе паставалі перад ім, як перад ёлачным Дзедам Марозам.

— Не муч, — сказала бабуля, — раскручвай.

— Зараз, бабуля, зараз, — заспяшаўся Валодзя. — Гэта табе мама, — сказаў падыходзячы да маці і падаючы ёй карабочак.

У карабку быў высокі грэбень. Мама голасна ахнула і сказала:

— Які цудоўны!

Яна падбегла да люстра, сашпіліла грэбенем валасы, а потым абняла Валодзю:

— Ну як ты мог ведаць, што я якраз такі хацела мець.

Потым Валодзя падышоў да таты:

— А табе адвёрткі розных памераў. Напільнікі плоскія і трохбаковыя, круглыя — розныя...

— Кусачкі і клешчы — харошыя вешчы, — смеючыся, падхапіў бацька, разглядаючы інструменты.

Бабулі Валодзя падарыў хатнія туфлі. І яна адразу надзела іх.

Дзед атрымаў люльку і пачку табакі. І ён таксама падзякаваў Валодзю, называючы яго Уладзімірам Іванавічам.

(Працяг на стар. 10)

Новыя вершы

ВІКТАР ШВЕД

ТАМАРА КУПІЦЬ АКУЛЯРЫ

— Бабуля, пачытай хвілінку
Казку пра бурага мядзведзя.
— Ох, не магу, мая дзяўчынка,
Згубіла акуляры недзе.

Засумавала тут Тамара:
— Чытаць не хочаш, дарагая.
Куплю сабе я акуляры,
Тады сама ўсё прачытаю.

КАЛЯРОВЫ ТЭЛЕВІЗАР

Тата ўрэшце стрымаў слова,
Федзя доўга так прасіў,
Тэлевізар каляровы
Сёння ў горадзе купіў.

Калярова на экране,
Каляровы цэлы свет.
Усе ў хаце хочуць глянуць,
Мама ды з бабуляй дзед.

І цікаўныя суседзі
Заглядаюць у акно.
Ды пачуўся раптам Федзя
Як у горадзе ў кіно.

РАСКАЗВАЕ БАБУЛЯ КАЗКІ

Расказвае бабуля казкі
Унучцы, што ляжыць у ложку.
Малая просіць: — Зрабі ласку,
Яшчэ мне параскаазвай трошкі.

Прысядзь тут ля мяне паблізу,
Каб словы недзе не канулі.
Ты цікавей за тэлевізар
Расказваеш, мая бабуля.

ДА ВЯСЕЛЛЯ ЗАЖЫВЕ, ДАЧУСЯ

Толькі зробіць боль сабе які —
Хуценька бяжыць дахаты
з жалем.
Са спакоем ёй тады бацькі
„Да вяселля зажыве“ — казалі.

А калі скалечылася зноў
І раптоўна боль пабег па целе,
Прыімчала з крыкам
да бацькоў:
— Дык рабеце ж гэтае вяселле!

ЧАМУ МНЕ ГУМУ НЕ КУПІЛА

У вёску ўпершыню з матуляй
Паехала калісь дзяўчынка,
І там убачыла: красуля
Жавала жвачку безупынку.

Глядзіць малая поўна суму,
Ды ўрэшце з зайздрасцю
сказала.
— Купіла ты карове гуму,
А аба мне не памятала.

ТЫ НАРАДЗІ МНЕ, МАМА, БРАТА

У хаце сумненька Адаму.
Раптам прыйшла матуля
з працы.
— Ты нарадзі мне брата, мама,
Зусім няма з кім забаўляцца.

— Сынок, работа ўсё, работа,
Няма свабоднае хвіліны.
— Дык, мама, ў вольную суботу
Ты нарадзіць магла бы сына.

САМАХОДЗІКІ

У горад тата
Паехаў з Толікам,
А там рабяты
Ездзяць на роліках.

Тата, я многа
Маю ўжо годзікаў.
Купі на ногі
Два самаходзікі.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

СПАДЧЫНА

Ад прадзедаў спакон вякоў
Мне засталася спадчына;
Паміж сваіх і чужакоў
Яна мне ласкай матчынай.

Аб ёй мне баюць казкі-сны,
Вясення праталіны,
І лесу шэлест верасны,
І ў полі дуб апалены.

І ў белы дзень і ў чорну ноч
Я ўсцяж раблю агледзіны,
Ці гэты скарб не збрыў дзе проч,
Ці трутнем ён не з'едзены.

Нашу яго ў жывой душы,
Як вечны светач-полымя,
Што сярод цемры і глушы
Мне свеціць між вандоламі.

Жыве з ім дум маіх сям'я
І сніць з ім сны нязводныя...
Завецца ж спадчына мая
Усяго Старонкай Роднаю.

Янка Купала

1. Знайдзіце ў вершы радкі, у якіх выдатны беларускі паэт Янка Купала выказвае ўлюбёнасць у гістарычнае мінулае свайго народа.
2. Растлумачце, як вы разумееце радкі:
У белы дзень і ў чорну ноч
Я ўсцяж раблю агледзіны,
Ці гэты скарб не збрыў дзе проч,
Ці трутнем ён не з'едзены.
3. Вызначце тэму і ідэю верша.

НАШЫЯ ПРОДКІ

— Ты якую кніжку нясеш здаваць? — Віця запытаў Славіка, калі яны параўняліся.

— Пра машыну, — адказаў той і загадкава ўсміхнуўся.

— Пра машыну? Якую? Ці ты ўжо не хочаш быць ветэрынарам і ў механікі падаешся? — задзіваваўся Віця.

Гэта ж усяго тыдзень таму Славік запэўніваў увесь іхні пяты клас, што пойдзе вучыцца за ветэрынара, бо надта ж любіць даглядаць жывёл.

— Ні ў якія я механікі не збіраюся, — горача запярэчыў Славік. — У кніжцы напісана не пра звычайную машыну, а пра машыну часу. Яе выдумаў адзін вынаходнік. Ну і дзіва! Націснеш у ёй адну клавішу — і ты ўжо ў двухтысячным годзе, кранеш другую — ходзіш па вуліцы горада, што паўстане за тры тысячы год. От, нам бы такую рэч? Адразу ведалі б, што будзе з нашым Залессем за сто, дзвесце ці пяць тысяч год.

Славік з захапленнем пачаў згадваць пра тое, што можна было б пабачыць, калі б мець такую цудадзейную вынаходку. Суцішыўся ён толькі на паўдарогі ў бібліятэку. Нават Віця падумаў, што варта было б пачытаць пра такія незвычайныя дзівосы. Узяў у сябра кнігу і пачаў яе з зацікаўленнем гартаць.

— А ў цябе якая кніга? — запытаў Славік, паказваючы на даволі тоўсты том пад пахай у Віці.

— Таксама пра далёкія часы. Толькі не пра будучыя, а пра былыя, даўнія. Адно без аніякай чарадзейнай машыны, усё праўдзіва. У гэтай кнізе вучоныя расказваюць пра нашых продкаў, — паясніў Віця.

— Пра якіх? — пацікавіўся Славік.

Тады Віця расказаў, што мы, беларусы, паходзім ад трох плямёнаў: крывічоў-палачан, дрыгавічоў і радзімічаў. Крывічы — вялікае племя, яно жыло ў вярхоўях рэк Дняпра, Заходняй Дзвіны і Волгі. Тая іх частка, што сялілася над Заходняй Дзвіной, па рацэ Палаце, называлася палачанамі. Тут рана паўстала Полацкае княства. Прасціралася яно на вялікім абшары па рэках Заходняй Дзвіне, Бярэзіне, Свіслачы і суседніх землях. Сталіцай гэтага магутнага княства быў прыгожы, вялікі горад Полацк. Стаража́ытныя хронікі ўпамінаюць пра Полацк у 862 годзе.

— Цікава! — усклікнуў Славік.

Працяг у наступным нумары.

Вясёлы куточак

— ✲ —

— Марылька, што бліжэй ад нас — Месяц ці Аўстралія?
— Вядома, Месяц.
— Чаму?
— Месяц жа відаць, а Аўстралія — не.

— ✲ —

На беразе рэчкі сядзяць два хлопцы і мочаць ногі.
— Глядзі, у цябе бруднейшыя ногі, чым у мяне!
— Вядома, я ж старэйшы за цябе!

— ✲ —

Цётка Ганна моцна захварэла. Паклікалі да яе доктара.
— Пане доктар, — кажа цётка, — калі вы мяне вылечыце, памру ад радасці.

— ✲ —

— Дзе ты ўчора, Юрка, бегаў, што так кашляеш?
— Нідзе, мамачка. Але мне ноччу прысніліся, што я на Паўночным полюсе быў.

* ✲ *

Выхаваўца:
— Як трэба адносіцца да падручніка, каб ён заўсёды быў чысты?
Вучань:
— Лепш за ўсё ім не карыстацца.

* ✲ *

На ўроку батанікі.
— Якія ты ведаеш ягады?
— Усе, якія можна есці.

* ✲ *

— Як доўга жыве мыш?
— Гэта залежыць ад ката.

Пазнаёмімся

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 3-А, кв. 137. Юля Агеева, 6 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 10, кв. 8. Віталік Ліхтаровіч, 6 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 86, к. 2, кв. 56. Іра Скарнякова, 3 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 78. Кося Мішын, 3 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 17. Жэня Якубоўскі, 3 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 8, кв. 46. Ала Падабед, 4 клас.

* ✲ *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Аксакова, 2. Козловой Лене. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 346503, Ростовская обл., г. Шахты-3, ул. Паровая 50 а, кв. 87. Добро Татьяне.

— ✲ —

БССР, 220001, г. Мінск-1, вул. Рабкораўская, 2, кв. 26. Юля Лапшына, 6 клас.

— ✲ —

БССР, 220001, г. Мінск-1, вул. Рабкораўская, 21, кв. 80. Оля Вярбіцкая, 6 клас.

(Працяг са стар. 9)

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ПЯТНІЦА

— Які ж ты ў нас разумны, Уладзімір Іванавіч, усім падарункі ў самую дзесятку трапіў. А пра брата ж хоць не забыўся?

— Не, не, дзядуля, — адказаў Валодзя, чырванеючы. Валодзя пачаў раскручваць найбольшую пачку.

Рыгорка вельмі ж стараўся выглядаць спакойным, але сэрца яго білася ўсё мацней і мацней. У пачцы нешта скрыпела.

Але ж гэта былі сапраўдныя гумовыя боты! Бліскучыя, высокія! Падаючы іх Рыгорку, Валодзя ціха сказаў:

— Асцярожна. Яны не пустыя.

Рыгорка зазірнуў у сярэдзіну бота і закрычаў на ўсю хату:

— Валодзечка! Валодзечка!

Пакуль Рыгорка вымаў з аднаго бота белага кроліка, з другога выскачыў шэры, і ў хаце пачалася беганіна. Бабуля схапіла ката, баючыся, каб той не пакрыўдзіў перапалоханае стварэнне, якое забілася пад стол. Дзед кінуўся да хлява, каб арганізаваць кватэру для новых жыхароў. А потым мама прынесла капуснага лісця з агарода, і асмялеўшыя Дымок і Сняжок выхоплівалі лісткі проста з рук. Вось весела было ў той вечар у пятніцу!

Гумовыя боты стаялі ля Рыгоркавага ложка. Крала́кі спалі ў новай клетцы, схаваўшыся ў сена. Рыгорка бачыў у сне шчаслівы дзень і сваёй будучай першай выплаты.

У скарачэнні.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы хочам Табе расказаць пра нашу паездку на экскурсію ў Піліцкі лес.

Была прыгожая пара года. А лес у сонечны асенні дзень выглядае цудоўна. Мы захапляемся яго прыгажосцю. Колькі ж колераў мае восень!

У Піліцкім лесе знаходзяцца магілы ахвяр фашысцкага нашэсця. На гэтых магілах мы ўсім нашым класам разам з настаўніцай беларускай мовы зрабілі парадак, а потым запалілі свечкі. Так мы аддалі гонар ахвярам фашызму.

Звяртаемся з просьбай, каб усе нашы сябры і сяброўкі апекаваліся магіламі савецкіх салдат.

Вучні IV „Ц" класа Пачатковай школы № 3 ў Бельску-Падляшскім.

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Пішуць да Цябе вучні чацвертага класа Пачатковай школы ў Дашах. Мы хочам расказаць Табе аб сваім класе.

Клас наш малы. У ім толькі дзевяць вучняў. Пяць дзяўчынак і чатыры хлопцы. Апрача Анджэя, усе мы вывучаем беларускую мову. Мы любім слухаць, калі настаўніца чытае нам розныя вершы і апавяданні. Яны вельмі цікавыя.

Мы любім спяваць беларускія песні. Малгося, Тося і Мажэна спяваюць у беларускім школьным калектыве „Беларусачкі". Наш клас вельмі гэтым ганарыцца.

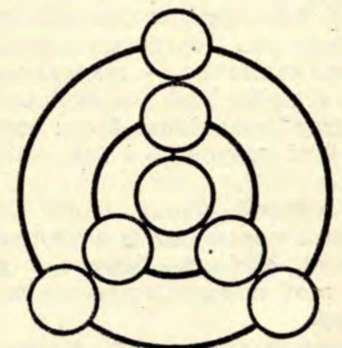
Усе мы любім чытаць „Зорку"

Цяпер мы рыхтуемся да Навагодняй ёлкі. А Навагодні вечар тады цікавы, калі на ім многа беларускіх песень, вершаў і ёсць беларуская пастаноўка.

Сардэчна просім Цябе, „Зорачка", надрукуй на сваёй старонцы для дзяцей нейкае беларускае прадстаўленне. Мы вывучым яго і пакажам нашым сябрам з іншых класаў, бацькам і настаўнікам.

Вучні чацвертага класа, Дашы

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Запішы ў кружкі гэтай фігуры лічбы ад 4 да 10 так, каб на ўсіх трох кругах, а таксама ва ўсіх трох напрамках, улічваючы і сярэднюю лічбу, было 21. Кожную лічбу можна выкарыстаць толькі адзін раз.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Piątek 21 XI — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Wokół nas kl. II—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Przyspieszenie". 11.15 „Muzea Waszyngtonu" — film dok. 12.00 J. pol. kl. VIII. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Prod. rośl. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierz. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Bez próby. 18.30 Nie tylko dla oszczędnych. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny — Wspomnienia Jadwigi Biedrzyckiej. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor rządowy. 20.30 „Przyspieszenie" — serial radz. 21.35 DT. 22.00 Zawsze po 21-ej. 22.40 DT. 22.45 „Przeludniona wyspa" — węg. film dok.

Sobota 22 XI — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — pr. dla dzieci. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.25 „Rubens" — film dok. 13.00 W świecie ciszy. 13.30 TV koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 14.00 Za kierownicą. 14.30 Militaria, obronność, nowoczesność, 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: Eugeniusz Szwarc — „Smok". 16.45 Los. Dużego Lotka. 17.00 Studio Sport. 17.50 Kram. 18.30 Tel. Magazyn Młodych. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dyrygent" — pol. film fab. 21.40 Czas. 22.10 Siedem dni na świecie. 22.20 DT. 22.30 Sportowe rytmy tygodnia. 23.20 Kino nocne: „Wdowy" — serial ang.

Niedziela 23 XI — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek. 10.05 Kino Teleranka: „Koralowa wyspa". 10.30 DT. 10.35 „Tajemnice ludzkiego ciała" — serial USA. 11.20 „Przyłbice i kaptury" (1) — serial pol. 12.25 Siedem anten. 13.00 TV Koncert Życzeń. 13.45 „Warszawa Bolesława Prusa — lata 1864—1900" — tel. film dok. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: Andrzej Maleszko — „Strachy". 16.00 Studio Sport. 16.50 Film dok. 17.15 Teatr TV: Krzysztof Choiński — „Piwnica". 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.00 Pegaz. 21.50 IX Międzynar. Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego w Poznaniu — Koncert laureatów. 22.50 Sportowa niedziela. 23.25 Kabaret Olgi Lipińskiej. 0.05 DT.

poniedziałek 24 XI — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla dzieci: Zwierzyniec. 16.50 „Przyjaciele Zielonej Doliny" — serial CSRS. 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Janosik" (10) „Wszyscy na jednego" — serial TP. 18.50 Człowiek dla człowieka. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Teatr TV: Władysław Zawistowski — „Wysocki". 21.25 DT. 21.45 Rozmowa na telefon (2). 22.00 „Kampucza — czas obłędu i nadziei" — tel. film dok. 22.30 DT. 22.35 J. niem. (8).

Wtorek 25 XI — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Jenny" (2) — serial norweski. 11.30 Poradnik Domatora. 12.50 J. pol. kl. III lic. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III Hist. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 15.50 Kim być — pr. dla maturzystów. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Dla dzieci: Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Z bliska — pr. publ. 18.00 TV Informator Wydawn. 18.20 Możliwości eksportowe owiec. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Pr. publ. 20.30 „Jenny" (2) „Krystiana — lato 1908" — serial norweski. 21.55 DT. 22.25 Wieczór z Muzą. 23.25 DT. 23.30 J. ang. (38).

Sroda 26 XI — 9.00 Mat. kl. I—II. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ucieczka". 11.20 Przyjemne z pożytecznym. 12.00 Religioznawstwo (4) Judaizm i inne religie semickie. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I Hist. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: Teheran, Jałta, Poczdam. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Ex. i Super Lotka. 17.40 Studio Sport. 18.05 Klub międzynarodowy. 18.45 Radar. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Ucieczka" — film pol. 21.25 DT. 21.45 Historia żyje z nami — pr. dok. 22.40 Pr. publ. 23.00 Na krawędzi słowa. 23.20 DT. 23.25 J. ros. (8).

Czwartek 27 XI — 8.10 Hist. kl. VI. 9.00 Praca-technika. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zdaniem obrony". 11.40 Szkoła dla rodziców. 12.00 J. pol. kl. VIII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Upr. rośl. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. ang. (12). 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Reporter TDC. 16.50 Był sobie człowiek (24) — franc. film anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 PZU informuje. 17.40 Piłkarska kadra czeka. 18.05 Poligon. 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Religie świata. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Zdaniem obrony" — serial TP. 21.45 DT. 22.05 „Współgospodarze" — film dok. 22.45 DT. 22.50 J. franc. (8).

Bielsk Podl. Lubię nietoperze — pol. 24—26. 1941 — USA 27—28. Powrót do przyszłości — USA 29—30.

Czeremcha Macocha — radz. 26. Kwarantanna — radz. 29—30.

Czyże Pogańska madonna — węg. 26—30.

Hajnówka Podróż do Indii — ang. 24—26. A stawką jest śmierć — fr. 27—29.

Michałowo Popiół i diament — pol. 25—30.

Mielnik Czułe słówka — USA 26—30.

Nurzec Aria dla Atlety — pol. 26. Aż rozłączy nas śmierć — NRD 27—28.

Orla Anielska diablica — czes. Mefisto — węg. 26—30.

Rajsk Kochankowie mojej mamy — pol. Podróż dookoła mojej głowy — czes. 26—30.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імявіны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	23	10	**Феліцыты, Клеменса**	**Радзівона, Алімпа**	**7.09-15.35**	**21.27-12.43**
панядзелак	24	11	Флоры, Яна	Віктара, Сцепаніды	7.11-15.34	22.43-12.58
аўторак	25	12	Эразма, Кацярыны	Іаана, Ніла	7.13-15.33	00.00-13.10
серада	26	13	Конрада, Сільвестра	*Іаана Залатавуснага*	7.14-15.32	0.01-13.21
чацвер	27	14	Валерыяна, Віргілія	Філіпа, Грыгорыя	7.16-15.31	1.20-13.31
пятніца	28	15	Грыгорыя, Здзіслава	Гурыя, Дзмітра	7.17-15.30	2.42.-13.42
субота	29	16	Блажэя, Сатурніна	Мацвея, Сяргея	7.19-15.29	4.09-13.56

ГАДАВІНЫ

115 год таму назад

23.11.1871 г. нар. беларускі кампазітар, дырыжор і фалькларыст Уладзімір Тэраўскі (пам. 10.11.1938 г.), заснавальнік Беларускага народнага хору (Мінск, 1914 г.), арганізатар беларускага музычнага руху ў Савецкай Беларусі, аўтар музыкі да п'ес У. Галубка, М. Чарота, Е. Міровіча, шматлікіх песень на словы Я. Купалы, З. Бядулі, М. Чарота і іншых.

105 год таму назад

28.11.1881 г. нар. аўстрыйскі пісьменнік Стэфан Цвэйг (пам. 23.2. 1942 г.), аўтар драмы „Дом над морам" (1912), рамана „Нецярпенне сэрца" (1939), навел, белетрызаваных біяграфій Верлена, Ралана, Магелана і іншых выдатных людзей.

75 год таму назад

25.11.1911 г. нар. беларускі жывапісец і графік Яўген Ціхановіч, найбольш вядомыя работы: „Лётчык" (1935), „Партызанская засада" (1958), лінагравюры з пейзажамі Беларусі і інш.

(Працяг са стар. 7)

З СУДА

іншыя, зноў непаўналетнія хлапчукі.

12 мая ў вёсцы Шчыты-Дзенцялова п'яны Юрка Ш., халасты інвалід, прабаваў згвалціць адну дзяўчыну. Быў гэта панядзелак. Ці абое яны аж да ранку недзе загуляліся? Прэсавы прадстаўнік Ваяводскага суда ў Беластоку маўчыць аб гэтым, затое інфармуе, што згвалціць гэтай дзяўчыны Юрку Ш. не ўдалося, бо перашкодзіў у гэтым нехта іншы, выпадкова апынуўшыся ў тым месцы.

11 жніўня (зноў у панядзелак, відаць пасля нядзельных гульняў) у вёсцы Іванкі 21-гадовы Янка У. прабаваў пад п'яную руку заляцацца да, ну... імя, нават фальшывага, падаваць я не буду. Пасля даўжэйшага змагання, дзяўчыне неяк удалося вырвацца з рук гэтага аматара гвалту і яна ўцякла дамоў, а затым — у міліцыю, бо наяўныя сляды злачыннага акту захаваліся на яе вопратцы і целе. Справай заняўся суд у Бельску.

Адзін жыхар вёскі Плонкі-Струмянка ноччу з 12 на 13 чэрвеня прымусіў да палавых зносін сваю 84-гадовую бабульку. Злачынца аказаўся не зусім здаровы псіхічна. Дзейнічаў ён з асаблівай лютасцю.

І яшчэ аб адным згвалчанні. Гэтую гісторыю захаваў я на канец сённяшняга агляду, каб паказаць, што і маладыя жанчыны таксама не заўжды астаюцца без віны. Яны сваімі залётнымі паводзінамі часта правакуюць аматараў інтымных перажыванняў нават за кошт злачынства.

На гэты раз ахвярай згвалчання сталася студэнтка Анна. Здарылася гэта ноччу з 13 на 14 сакавіка. Быў будзённы дзень — з чацвярга на пятніцу. Нягледзячы на тое, вясёлая кампанія наладзіла ў адным студэнцкім інтэрнаце бестурботнае баляванне. Была там і тая ж Анна са сваім „хлопцам" і яго сябрамі. Да гэтай студэнцкай кампаніі неяк далучыліся два цыганы: Уладзіслаў К. і Янка С. Усе разам выпівалі і спявалі, а студэнтка Аня раз-пораз адлучалася ад гэтай кампаніі, каб наведаць студэнтаў у іншых пакоях, дзе кандыдаты ў магістры вышэй цанілі горкую гарэліцу, чым веды. Адсутнасць студэнткі Анны асабліва знервавала цыганоў. Калі яна вярнулася ў гасцінны пакойчык, дык яны „ўзяліся" за яе з асаблівай лютасцю. Не перашкодзіў ім у гэтым ані Анін „хлопец", ані яго сябры. Студэнтка Аня была балюча пабіта і зганьбавана.

Хай гэта будзе перасцярогай ўсім маладым, што алкаголь і свабодныя паводзіны ў вясёлай кампаніі да дабра не вядуць.

Аб іншых праявах крымінальнай дзейнасці злачынцаў, аб якіх паведаміў нам суд, мы напішам ужо іншым разам.

Выбраў і апрацаваў
Судамір Параграфчык

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6
у Гміннъм камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
у Саколцы, вуліца Варынская 1.
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Настаўнікам пад развагу ● У Сакольскім аддзеле ● Масты нашай дружбы ● Адгалоскі ● Кнаразы ● Беластоцкія фабрыкі мэблі ● На званіцы М. Панфілюк ● Аўрора запісвае пройдзенае жыццё ● Навучанне беларускай мовы (статыстычная даведка) ● Рызыка — калі не хочацца ● Парнасік ● Бібліяграфічны куточак ● Нам адказвае дырэктар сямяціцкай пошты ● Беларускі фальклор і беларуская кухня ● Сардэчныя тайны ● Соннік ● „Зорка" ● Што-дзе-калі ● Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł; półr 260 zł; rocznej 520 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

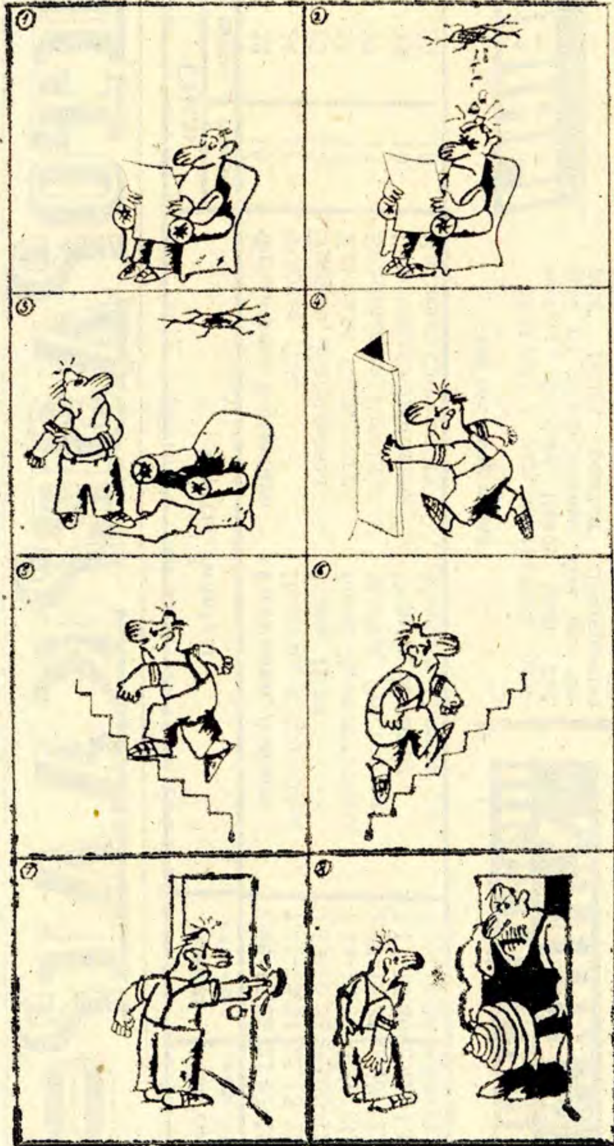
Zam. 1834/86 r. Nakład 4.800 egz. R-1.

САБАЧЫ СЫН

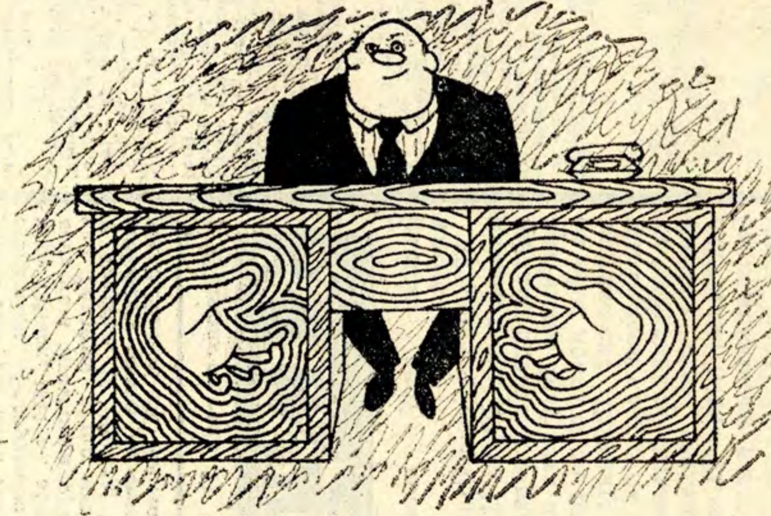
Сабачы сын, малы Барбос,
Убачыўшы, як у звярынцы Льва карміл,
Зацяўкаў: — Я звярыну б перарос,
Каб гэтакія ўмовы мне стварылі?
З'ядае мяса — паўбыка!
А клетка?! Не мая канурка...
...Ўлічылі пажаданне шчанюка,
Каб ён не звягаў, што зацюкан:
Прызначылі ільвіны рацыён,
Еш мяса — хоць распеража́ся...
Расці, да Льва цягніся!
Ды... штосьці ён —
Хоць год мінуў і два —
Не можа дарасці да Льва,
Бо цюцьку гэткая не па плячы задача.

Так іншага — азалаці,
Няма глуздоў — не падрасці!
А звягае, даруйце, як той сын сабачы...

Пятро Красюк

ТАКІ ДАКЛАДНЮСЕНЬКА

Ехала адна цётанька з невялічкай станцыі Берастовенькі. На вузловай станцыі выйшла з вагона, купіла свежых булачак. А цягнік якраз рушыў, дык яна і ўскочыла ў першы-лепшы вагон, але... сустрэчнага цягніка.

Праязджаючы сваю станцыю, яна прачытала: „Берастовенькі". — і кажа суседзям па купэ:

— Ну і дзіва! Не думала, што ёсць недзе на свеце іншыя Берастовенькі, ды яшчэ такія дакладнюсенька, як у нас!

БЛІЗНЮКІ

— Мая жонка з блізнюкоў.

— І ты ні разу іх не пераблытаў?

— **Не-е-е. Яе брат носіць бараду...**

ЗАЯЦ У БАКАЛЕЙНАЙ КРАМЕ

У бакалейную краму ўваходзіць заяц.

— У вас ёсць какава? — пытае ён у гаспадара.

— Не, у нас няма какавы.

На другі дзень заяц зноў прыходзіць у гэту краму.

— У вас ёсць какава? — пытае ён у гаспадара.

— Не, у нас няма какавы.

На трэці дзень зноў прыходзіць туды ж.

— У вас ёсць какава? — пытае ён.

— У нас няма какавы, але калі ты прыйдзеш яшчэ раз, я прыб'ю цвікамі твае вушы да прылаўка!

У наступны дзень заяц зноў прыходзіць у краму.

— У вас ёсць цвікі? — пытае ён.

— У нас няма цвікоў! — крычыць гаспадар.

— **У такім выпадку, можа, у вас ёсць какава?..**

— Сяджу над кнігай! — дзынкала муха.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Сусед, заўзяты балельшчык, кажа суседу:

— Сямейная здрада, — гэта, Імра, усяроўна, як бы гарачы прыхільнік браціслаўскага „Слована" ў цяжкую хвіліну пачаў хварэць, скажам, за „Інтэр"!

*

— Не забудзь, — гаворыць паміраючы шатландзец жонцы, — што наш сусед Патрык вінен нам пяцьдзесят фунтаў.

— Не забуду.

— І не забудзь, што мы вінны Макорміку тры фунты.

— Госпадзі! — уздыхае жонка. — Зноў ён трызніць...

*

У парыжскім камісарыяце паліцыі чуецца тэлефонны званок, і мужчынскі голас паведамляе:

— Я хацеў бы вас папярэдзіць, што сёння ў дзве гадзіны дня ў Булонскім лесе адбудзецца паядынак...

— Мы ўжо ведаем, мсье, — адказаў дзяжурны. — Ваш сапернік паведаміў нам аб гэтым яшчэ паўгадзіны назад...

ТАКСАМА ЛОГІКА

Нейк у абед з поля дадому неспадзявана прыехала жонка. І да мужа:

— Агіднасць! Парася галоднае, а ён у карты гуляе.

— Адкуль ты ведаеш, што яно галоднае?

— Калі б не галоднае, дык маўчала б, а то крычыць.

— Ты на мяне кожны дзень крычыш, але гэта не значыць, што ты галодная, — спакойна адказаў муж.

З „Весніка Задрыпоніі"

ЭКІПІРОЎКА ПАДВЯЛА

Працаўнік жыллёвага кааператыва „Стымул" Мірон Мурашкевіч прабег стометроўку з новым сусветным рэкордам. Аднак рэкорд афіцыйна зарэгістраваны не быў, паколькі Мірон бег у ботах, у целагрэйцы і з лапатай у руках.

АБ'ЯВА

Мяняю часовае месца працы на сталае месца ў доме адпачынку.

СЛУХАЕМ І СПЯВАЕМ

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкім радыё.

КВЕТКА ПАПАРАТНІКА
(З рэпертуару „Сяброў")

Вабяць азёрныя далі
Ціхай вячэрняй парой,
Дзе мы аднойчы шукалі
Папараць-кветку з табой.

Зоры з табой мы лічылі
Каля азёрнай вады.
Кветкай чароўнай, дзяўчына,
Стала ты мне назаўжды.

Прыпеў:

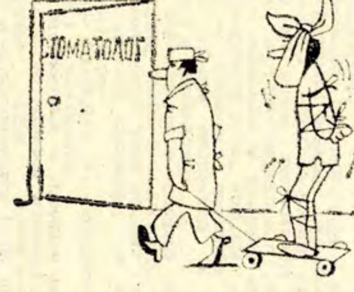
Папараць-кветка зыходзіць,
Папараць-кветка зыйдзе;
Шчасце само не прыходзіць,
Побач з каханнем ідзе.

Чыстыя воды купалля,
Лес прыазёрны і луг
Нам падарылі каханне
Шчасцем азораных рук.

Шэпчуць дрымотныя далі
Голасам птушкі начной.
Папараць-кветку шукалі,
Шчасце знайшлі мы з табой.

Прыпеў.

З суседскага агародчыка.

На прыём да стаматолага.

ЦЭННЫ ПРЫЗ

Конкурс на каралеву прыгажосці, праведзены ў іспанскім горадзе Севільі, — падзея, здавалася б, мясцовага маштабу. А вось атрымала агалоску нават за межамі Іспаніі. І то не дзякуючы гучнай рэкламе, як гэта робіцца ў Амерыцы, ды й не дзякуючы нейкім асаблівым якасцям „каралевы". Не, ролю ў гэтым згуляў прыз: пераможцы конкурсу была абяцана праца.

Калі ўлічыць, што ў Іспаніі, як у сувязі з гэтым паведаміла агенцтва Рэйтэр, 20 працэнтаў працаздольнага насельніцтва краіны складаюць беспрацоўныя, дык прыз гэты і сапраўды можна лічыць за каралеўскі прывілей.

З КНІГІ ГІНЕСА

Бадай, непаўторны рэкорд „адкалоў" амерыканец Глін Уолф, які за свае 73 гады 24 разы ўступаў у шлюб і мае 40 дзяцей, старэйшаму з якіх 56 гадоў, а малодшаму — 2 гады.

З ТЛУМАЧАЛЬНАЙ ЗАПІСКІ

„Прыехаў дадому, з жонкай не сварыўся, заснуў за сталом і захроп так, што суседзі выклікалі міліцыю і мяне завезлі на пятнаццаць сутак".

Старым можна стаць у любым узросце. Ды лепш дацягнуць да пенсіі.